Η αριστερά στην εξουσία και η απάντηση των κινημάτων

Γρηγόρης Τσιλιμαντός

Γιατί μας τίθεται σήμερα το ζήτημα η αριστερά στην κυβέρνηση και η απάντηση των κινημάτων; Τι είναι αυτό που διαφοροποιεί την κατάσταση ώστε μια αλλαγή κυβέρνησης να απαιτεί έναν επαναπροσδιορισμό ή καλύτερα την ανάγκη διαύγασης των στόχων, της στρατηγικής και των μέσων που πρέπει είτε να επικαιροποιήσουμε είτε να επαναδιατυπώσουμε; Εάν το κίνητρο βασιζόταν σε έναν ιδεοληπτικό αντικρατισμό αδιατάρακτο στον χώρο και στον χρόνο, τότε η κουβέντα θα απλοποιούνταν, αλλά ταυτόχρονα τα ερωτήματα θα συρρικνώνονταν σε γενικές αρχές και σε ταυτολογικές διατυπώσεις. Όμως όποιος αγωνιά για τον κοινωνικό μετασχηματισμό, όποιος συμμετέχει στα κινήματα που τον προϋποθέτουν και τα προϋποθέτει, οφείλει να διευρύνει τα ερωτήματα αντί να τα συρρικνώνει, να τα γειώνει στην ζωή της κοινωνίας σε πραγματικό χρόνο αντί να τα απογειώνει σε ένα ά-χρονο και ά-χωρο σύμπαν συρρικνώνοντας την κοινωνική του απεύθυνση. Ένας άλλος λόγος, ιστορικός αν προτιμάτε, είναι πως το έργο το έχουμε ξαναδεί.

Από το 81΄μέχρι το 84΄δεν κουνιόταν φύλλο, με το ΠΑΣΟΚ να πλειοδοτεί διπλασιαστικά στη μισθολογική απαίτηση της τελευταίας ακροαριστερής οργάνωσης, εξαργυρώνοντας την αθέτηση του «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο», με δεύτερο σπίτι, αυτοκίνητο στο παιδί, επιδότηση επί επιδοτήσεων, 4 τηλεοράσεις και πάει λέγοντας.

Σήμερα ο ίδιος κίνδυνος έρχεται απ’ την αντιστροφή αυτής της περιόδου. Όχι απ’ την παροχή με δάνεια αλλά απ’ την επιστροφή των δανεικών και τη συνεχή πτώση του βιοτικού επιπέδου. Όπως οι παροχές συνέθλιψαν τον κοινωνικό ιστό χωνεύοντας κάθε συλλογική διεργασία μέσα απ την εξατομίκευση και την κατανάλωση, έτσι και η απότομη αποστέρηση αυτής της

δυνατότητας μέσα απ’ την χρηματοπιστωτική κρίση ή κρίση χρέους, επιχειρεί να συνθλίψει κάθε απόπειρα συλλογικής προσπάθειας.

Σήμερα όσο ποτέ άλλοτε αντιλαμβανόμαστε το μέγεθος της καταστροφής που επέφερε στο συλλογικό ο οικονομισμός της κατανάλωσης και της εξατομίκευσης. Κατά τη γνώμη μου, αυτή η καταστροφή είναι πιο βαθιά από την επιφάνεια της οικονομικής καταστροφής, γιατί για να την αντιμετωπίσεις δεν υπάρχει άλλο καταφύγιο πέρα από την επάνοδο του συλλογικού σ’ όλα τα πεδία δράσης, αντίστασης και πρότασης εξόδου. Αυτή η κρίση είναι απείρως σπουδαιότερη από την οικονομική. Σε όποιον εμμένει στο σχήμα ότι η οικονομική κρίση γεννάει επαναστάσεις, θα του αντιτείνω πως γεννάει και πολέμους, εκτρέποντας τη συλλογική δημιουργία προς τη συλλογική καταστροφή.

Η παγίδα του οικονομισμού απειλεί τα κινήματα των τελευταίων ετών, όχι τόσο με μετάλλαξη αλλά με συρρίκνωση. Και για να γίνω πιο σαφής, η αναγωγή του χρέους στο κέντρο της κρίσης δεν υποδηλώνει τίποτα περισσότερο απ’ την αναγωγή της οικονομίας στο κέντρο της ζωής. Εδώ και 5 χρόνια, τόσο η αριστερά όσο και η δεξιά σε όλες τις εκφάνσεις της, και τώρα τελευταία και ορισμένοι αναρχικοί, βάλθηκαν σε έναν διαγωνισμό αναλύσεων, ενστάσεων, αντιθέσεων μέσα στον κλειστό πυρήνα της οικονομίας, προσπαθώντας να δώσουν απάντηση ή να επιβάλλουν πολιτικές, σε ένα μέγεθος που τους ξεπερνά, στο βαθμό που αυτό το μέγεθος αντανακλά τις υπερεθνικές σχέσεις ισχύος και δύναμης. Η οικονομία με τον τρόπο που την αντιλαμβάνονται κατέχει μια ντε φάκτο θεμέλια θέση στο σύμπαν της ανθρώπινης ζωής.

Παρ’ όλη την κρίση της προόδου, την κρίση της ανάπτυξης, την κρίση της κατανάλωσης, την κρίση της εργασίας ,την κρίση του παραγόμενου πλούτου, την οικολογική κρίση, ποτέ δεν τα αντιλήφθηκαν ως κρίση νοήματος, ως κρίση του *είναι*, αλλά ως κρίση του *έχειν* ή κρίση κατοχής. Και εδώ, η επιδρομή του *έχειν* ξαναεπιστρέφει προκειμένου να κλείσει ή να επικαλύψει τις τρύπες, τα ρήγματα ,που άνοιξαν και ανοίγουν τα κινήματα, που αν μη τι άλλο, δημιούργησαν δρόμους αποκαθήλωσης της

οικονομίας από το κέντρο της ανθρώπινης ζωής. Είναι εξάλλου και ο μόνος τρόπος επιβίωσης της οικονομίας σ’ αυτήν τη θέση.

Ασφαλώς και το χρέος στραγγαλίζει τους οικονομικούς πόρους και αποτελεί το κύριο όπλο των ισχυρών του χρήματος. Αλλά σε αυτό κανείς δεν θα βρεθεί αντίθετος ούτε απ’ τα δεξιά, ούτε απ’ τα αριστερά, ούτε απ’ τα αναρχικά. Αυτό που παραβλέπεται, ως συνήθως, και αποσιωπάται είναι ποιος είναι ο κόσμος (που είναι κι εδώ πέρα από τάξη) που δόμησε το χρέος και ποιος είναι ο κόσμος που δομείται μέσα από την απάντηση για αποπληρωμή, αναδιάρθρωση, ή ολοσχερή διαγραφή.

Ο τρόπος που εξελίσσεται η ιστορία του χρέους (και εδώ οι ευθύνες μπορεί να οδηγήσουν σε νέα αδιέξοδα) και όλη η φιλολογία γύρω απ’ αυτό, αναμασά το χρεωκοπημένο σχήμα βάση-εποικοδόμημα, βάσει του οποίου μια διαγραφή (η βάση) είναι αρκετή για να δημιουργήσει ένα νέο εποικοδόμημα. Και εκεί στηρίζονται όλες οι απελευθερωτικές εγγυήσεις για τη συνέχεια και το βάθεμα των αγώνων .Όμως τίθεται τώρα το ερώτημα: Από πού συνάγεται αυτή η βεβαιότητα; Η απάντηση είναι απλή όσο και το καταφύγιό της. Οι παραγωγικές δυνάμεις καθορίζουν τις παραγωγικές σχέσεις. Τότε η κατάληψη της Τρικολάν στη Νάουσα, με πιο ευνοϊκούς όρους (τοπικότητα, πρώτες ύλες, μηχανήματα) γιατί δεν είχε την ίδια εξέλιξη με την κατάληψη της BIOME;

Όλη αυτή η μεγαθυμία για το χρέος ,προς το παρόν σφυρηλατεί τον φόβο και την ανάθεση απέναντι στις συνέπειές του, με ή χωρίς διαγραφή, μετατρέποντάς το σε χοάνη η οποία απειλεί να καταπιεί όλα τα ζητήματα που έθεσαν και θέτουν τα κινήματα και σε πείσμα τους.

Τα θέατρο της διαπραγμάτευσης προσπαθεί να αναπαραστήσει την ίδια μας την ύπαρξη και είναι μία παράσταση με πολλά επεισόδια. Είναι ο πιο εύκολος δρόμος για να γονατίσεις μια κοινωνία, εκπαιδεύοντάς την σε έναν “έντιμο συμβιβασμό” με το δίκαιο των ισχυρών. Και αυτή η τυραννία, παρατεταμένη και διαρκής, τείνει να συνθλίψει ό,τι δημιουργικό γέννησε η κρίση αλλά και ό,τι γεννήθηκε πριν απ’ αυτήν.

Η απάντηση των κινημάτων δεν θα οριστεί από τη σχέση τους με το χρέος αλλά από την πραγμάτωση των άμεσων στόχων τους που ασφαλώς το εμπεριέχουν αλλά το ξεπερνούν. Να το πούμε λοιπόν ξεκάθαρα: Το φάντασμα της οικονομίας ως θεμέλιο της ανθρώπινης δραστηριότητας όρισε και ορίστηκε απ' το καπιταλιστικό φαντασιακό απ' το οποίο δεν ξέφυγαν ούτε οι μαρξιστές αλλά ούτε και οι αναρχικοί (η αλήθεια είναι σε λιγότερο βαθμό) τόσο σε επίπεδο θεωρίας αλλά και πρακτικής δράσης και οργάνωσης.

Δεν θα σταθώ άλλο στην ιστοριογραφία αυτής της ψευδοεπιστημονικής περιπέτειας που όμως ακόμα μας κυνηγά. Και ιδού πώς αυτό το φάντασμα επιστρέφει στις μέρες μας με έναν καταιγιστικό τρόπο. Όλα τα κινήματα, από τη Χαλκιδική, την ΕΡΤ, τη ΒΙΟΜΕ, την άμεση διάθεση, τα σκουπίδια, τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, το νερό κλπ, γιατί κανένα μα κανένα δεν μπήκε στον κόπο αυτής της δραματοποίησης του χρέους; Γιατί δεν το θεωρούν ως ένα θεμέλιο εμπόδιο στην ανάπτυξή τους; Από άγνοια ή από ανικανότητα; Όλοι όσοι μπήκαν σε αυτούς τους αγώνες ρηγμάτωσαν την ταφόπλακα της οικονομικής μονομέρειας και απελευθέρωσαν καινούργια νοήματα. Και ποια είναι αυτά τα νοήματα; Το ζήτημα της ταξικότητας του *έχειν*, που μια ορατή εκδοχή του είναι η αξιολόγηση της σχέσης αφεντικού-εργάτη γύρω απ' το επίπεδο κατανάλωσης. Τίποτα όμως δεν μας λέει πως αυτή η σχέση οδηγεί σ΄ένα διαφορετικό τρόπο ύπαρξης. Κι εδώ ακριβώς, αυτός ο διαφορετικός τρόπος ύπαρξης, μια διαφορετική αντίληψη του βίου, απελευθερώθηκε μέσα από τα σύγχρονα κινήματα. Αυτό το ρήγμα είναι για μας το ρήγμα στήριξης και συμμετοχής στους αγώνες. Και αυτό το ρήγμα καλούμαστε να διευρύνουμε.

Εδώ θα σταθώ σε τρία μεγάλα παραδείγματα και ας διερωτηθούμε πού τίθεται το χρέος ως πρώτο και θεμελιακό καθήκον, ή το «εντός ή εκτός Ε.Ε.» ή ο «έντιμος» συμβιβασμός; Είναι η ΕΡΤ, η ΒΙΟΜΕ και η Χαλκιδική. Είναι γνωστά τα περισσότερα αλλά θα τονίσω μόνο τούτο:

Οι εργαζόμενοι της ΕΡΤ3 και η ΒΙΟΜΕ έθεσαν άμεσα το ζήτημα της βιομηχανικής παραγωγής και της πληροφόρησης κάτω από τον

έλεγχό τους. Τί ήταν και είναι όλο αυτό το εγχείρημα, αν όχι άλλος τρόπος ύπαρξης όπως οι ίδιοι τονίζουν; Η άμεση δημοκρατία, ο κοινωνικός έλεγχος, η σύνδεσή τους με τα άλλα κινήματα, η κατάργηση της πυραμιδικής, διευθυντικής οργάνωσης, η αλληλεγγύη που εισέπραξαν, και μάλιστα λειτουργική, δεν είναι μια απάντηση και στο χρέος, και στα μνημόνια, και στην Ε.Ε. και στην αγορά, και στο κράτος; Να σημειώσουμε ότι και οι δύο δεν στάθηκαν στις αποδοχές, αλλά το επέκτειναν στην ουσία του εγχειρήματος. Ποιος θέλει να τους κάνει παρένθεση; Για όσα αφορούν στη ΒΙΟΜΕ: η Φιλίππου, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία κυρίως απ' τα αριστερά, και από άρνηση, ανημπόρια, ολιγωρία (;) η κυβέρνηση. Για όσα αφορούν στην ΕΡΤ, η κύρια ευθύνη είναι στην κυβερνώσα αριστερά.

Τέλος, για τη Χαλκιδική, τέθηκε ή δεν τέθηκε το ζήτημα της αποανάπτυξης, μπήκαν ή δεν μπήκαν στο στόχαστρο οι επενδύσεις fast track και οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, αμφισβητήθηκε ή όχι ο πλούτος ως αξία καθ' εαυτή και συνάμα αμφισβητήθηκε ή όχι η εργασία που τον παράγει και στα μεγέθη που τον παράγει; Προβάλλει ή όχι ένας άλλος τρόπος ύπαρξης στην περιοχή; Είναι ή όχι μάχη αυτού του νέου τρόπου ύπαρξης ενάντια σε μια παράδοση που εξάντλησε τα όριά της και η συνέχισή της μόνο ζημιά ανεπίστρεπτη μπορεί να προκαλέσει; Και όλα αυτά είναι πέρα από την El Dorado και τον Μπόμπολα που είναι γνωστοί και δεν χρειάζεται να ανατρέξει κανείς σε καμία συνομωσία του κεφαλαίου ενάντια στην εργασία, όπως έκανε πχ. το ΚΚΕ το οποίο πίσω απ' την διένεξη των κατοίκων κατά της εξόρυξης και των μεταλλωρύχων, δεν είδε παρά τον εσωτερικό πόλεμο ανάμεσα στο βιομηχανικό και τουριστικό κεφάλαιο. Πείτε μου, ποια ταξική ανάλυση χωράει σε αυτή τη διαμάχη, ποια εργατική πρωτοπορία εκπροσωπεί αυτόν τον πόλεμο; Στην περίπτωση της Χαλκιδικής, η κυβέρνηση κάνει το μόνο που μπορεί να κάνει: να κερδίσει πολιτικό χρόνο, αφήνοντας την εταιρεία να κερδίζει χρόνο στην λεηλασία της περιοχής.

Αυτός ο πλούτος των νέων νοημάτων πώς μπορεί να συμπυκνωθεί σε μια δήθεν βάση χωρίς να υποβιβαστεί σ' ένα δήθεν εποικοδόμημα;

Από μια άλλη οπτική, πιο καθαρή και πιο αποκαλυπτική, ας δούμε ποιες είναι οι κόκκινες γραμμές της κυβέρνησης και ποιες είναι οι κόκκινες γραμμές των κινημάτων. Από τη μια έχουμε το ασφαλιστικό, τις συντάξεις και τις συλλογικές συμβάσεις. Αναμφίβολα σημαντικά ζητήματα, αλλά προμηνύουν κάποια αλλαγή, κάποια ριζική μεταβολή, μια νέα θέαση και θέσμιση του κόσμου; Τέτοιες ριζοσπαστικές αλλαγές συντελούνται έξω από τους κυβερνητικούς σχεδιασμούς, έξω από το στρατόπεδο της αγοράς και του κράτους.

Είναι οι κόκκινες γραμμές των κινημάτων που περνάνε μέσα από την αυτοδιαχείριση των μέσων παραγωγής, μέσα από τους αγώνες για γη και ελευθερία, μέσα από την κοινωνική οικολογία που αφορά στην κοινωνική διαχείριση της ενέργειας και των σκουπιδιών, από την άμεση διάθεση προϊόντων και την εγκάρσια σχέση παραγωγών-καταναλωτών, μέσα από την αυτοδιαχείριση των υδάτινων πόρων και στον ελεύθερο ρου των ποταμών, μέσα στα επανοικειοποιημένα εδάφη σε πλατείες, σε πάρκα, σε ελεύθερους κοινωνικούς χώρους που επανανοηματοδοτούν το ελεύθερο, δημόσιο και κοινωνικό.

Όλες αυτές οι κινήσεις και η κινηματική τους αντιστοίχιση -αλλού μικρή αλλού μεγάλη- δεν αρκούν όμως για να έχουν το δίκαιο με το μέρος τους, πρέπει και να το αυτοθεσμίσουν. Είναι η μόνη ελπιδοφόρα κοινωνική συγκρότηση για μια ρητή αυτοθέσμιση των αγώνων ως απάντηση στην αποστοιχισμένη ανάθεση στην κρατική διαχείριση και στο εταιρικό δίκαιο της αγοράς που αποκτά αυτοκρατορική θέση μέσω της διατλαντικής TTIP συμφωνίας. Και σ’ αυτόν τον άξονα δράσης δεν υπάρχει καμιά βάση και κανένα εποικοδόμημα παρεκτός από τις “βάσεις και από τα εποικοδομήματα” που θέτουν και γεννούν τα ίδια τα κινήματα, διαμορφώνοντας μια ατζέντα πλουραλιστική και πολυκεντρική. Μπορεί να μπαίνουν τακτικές προτεραιότητες, αλλά στρατηγικά τίποτα δεν υποχωρεί, τίποτα δεν πλεονάζει. Όμως δεν περισσεύουν οι φτωχοί, οι άνεργοι, οι μετανάστες, οι φυλακισμένοι, οι πολιτικοί κρατούμενοι, οι lgbtq κοινότητες. Ποιος απ’ αυτούς μπορεί να υποχωρήσει απ’ τους αγώνες και τις

αγωνίες του αν όχι αυτός που τον εκπροσωπεί και στο όνομά του διαχειρίζεται τις τύχες του;

Με αυτή τη διαχειριστική νοοτροπία, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν επιθυμεί τη ρήξη, έχει εμπλακεί στον κυβερνητισμό και δίνει μάχη να κρατηθεί καμένος και δαρμένος στην κόλαση της εξουσίας. Όσον αφορά την οικονομική ρήξη, για να λέμε τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη, όποιος την επιθυμεί, πρώτα την προετοιμάζει και μετά την αναγγέλλει. Και η προετοιμασία γίνεται στις γειτονιές, στους χώρους δουλειάς, στην ύπαιθρο. Το ότι η κυβένρηση δεν επιθυμεί τη ρήξη έχει να κάνει με τα παραπάνω και όχι με τη διαπραγμάτευση. Και το μόνο που της απομένει είναι το μίζερο καταφύγιο των εκλογών.

Τέλος, θα κλείσω με μια επιστροφή στα κινήματα και στην άμεση δημοκρατία. Υπάρχει μια τεράστια παρεξήγηση που αγγίζει τα όρια της προσβολής, αφελούς ή σκοπούμενης , με την ταύτιση της άμεσης δημοκρατίας αποκλειστικά με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Είναι σαν να λέμε ότι ο κοινοβουλευτισμός είναι η βουλή και τελειώσαμε. Σαν να μην βλέπουν δηλαδή στον κοινοβουλευτισμό όλο το πλέγμα των θεσμών και οργάνων στους δήμους, στις περιφέρειες, στα συνδικαλιστικά όργανα, που διαπνέονται από συμφέροντα και συσχετισμούς συμφερόντων και αντιπροσώπων, αυτή την πυραμίδα σχέσεων εξουσίας. Το να λέει τώρα ο Τσίπρας σοβαρά, και ο Κασιδιάρης χυδαία, ότι είναι υπέρ της άμεσης δημοκρατίας μόνο γέλιο μπορεί να προκαλέσει ο ένας και αποστροφή ο άλλος.

Όσον αφορά τον πρώτο, αξίζει μια απάντηση, γιατί ούτε η πολιτική γραμματεία δεν ξέρει τι συζητά το κογκλάβιο της κυβέρνησης στην Ευρώπη, όχι ο λαός. Η άμεση δημοκρατία είναι ένα σύνολο θεσμών ανοικτών και προσβάσιμων σε κάθε πολίτη, εν πλήρη ισότητα και ελευθερία να συμμετάσχει, να αποφασίσει και να εφαρμόσει την απόφαση, για όλα όσα αφορούν την κοινωνική παραγωγή και αναπαραγωγή ελεύθερων ανθρώπων και κοινοτήτων, εξισωτικών και αλληλέγγυων. Και αυτήν τη δυνατότητα δεν την ανιχνεύουμε στην κυβερνώσα αριστερά αλλά στα σύγχρονα κινήματα, για αυτό ήμασταν, είμαστε και θα είμαστε εκεί που το

δημόσιο, ελεύθερο και κοινωνικό αντιμάχεται την αγορά και το κράτος.

**Ομιλία από την εκδήλωση της Αντιεξουσιαστικής Κίνησης : "Η Αριστερά στην εξουσία και η απάντηση των κοινωνικών κινημάτων", που έλαβε χώρα στις 16 Ιουνίου 2015, στο Nosotros (θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια).*

Ποδόσφαιρο και Αυτοδιαχείριση

Yavor Tarinski
Μετάφραση: Ιωάννα Μαραβελίδη

Το ποδόσφαιρο άνθισε στις φτωχογειτονιές. Δεν απαιτούσε χρήματα και για να παιχτεί δεν χρειαζόταν τίποτα άλλο παρά καθαρή επιθυμία.
Εδουάρδο Γκαλεάνο

Στο βιβλίο του «Τα χίλια πρόσωπα του ποδοσφαίρου» (1995) ο Εδουάρδο Γκαλεάνο αναφέρεται στην εμπορευματοποίηση του πιο δημοφιλούς αθλήματος του πλανήτη και στην αποκόλλησή του απ'τις ρίζες του. Μέσα σε αυτό, επισημαίνει πως «απ'τη στιγμή που το άθλημα έγινε βιομηχανία, η ομορφιά που άνθιζε από τη χαρά του παιχνιδιού καταστράφηκε ολοκληρωτικά. Το επαγγελματικό ποδόσφαιρο καταδικάζει όλα όσα θεωρεί άχρηστα, και το "άχρηστα" σημαίνει μη κερδοφόρα». Για μία ακόμα φορά είδαμε ακριβώς αυτό, στο τελευταίο Παγκόσμιο Κύπελλο στη Βραζιλία όπου το μοντέρνο ποδόσφαιρο εμφανίστηκε ως αυτό που πράγματι είναι: ένας μηχανισμός που εξυπηρετεί τη λογική της συνεχούς συσσώρευσης κεφαλαίου, επιθετικός ως προς τους «από τα κάτω», οι οποίοι δεν έχουν την πολυτέλεια να συμμετέχουν και να επηρεάσουν αυτό το πανηγύρι της καταναλωτικής κουλτούρας, παρά μόνο ως παθητικοί καταναλωτές.

Σε αντίθεση με πολλούς αριστερούς διανοούμενους, που ισχυρίζονται πως «το ποδόσφαιρο ευνουχίζει τις μάζες και εκτροχιάζει τον επαναστατικό τους ζήλο»(Galeano, 1995), ο Γκαλεάνο αναφέρει πως το ποδόσφαιρο είναι βαθιά ριζωμένο στα σπλάχνα των κοινών ανθρώπων και μέσω αυτού μας δίνεται η δυνατότητα να λάμψει η ανθρώπινη φαντασία, η οποία σήμερα αμβλύνεται απ'την γραφειοκρατική λογική. Όπως λέει: «για πολλά χρόνια το ποδόσφαιρο παιζόταν με διαφορετικούς τρόπους, μοναδικές εκφράσεις της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου και η διατήρηση αυτής της ποικιλομορφίας μου φαίνεται σήμερα πιο απαραίτητη από ποτέ». Σύμφωνα με τον Αντόνιο Νέγκρι, «το μεγάλο πλεονέκτημα του ποδοσφαίρου έγκειται στην ικανότητά του, να κάνει τους ανθρώπους να συνομιλούν μεταξύ τους» [1], σε μία εποχή όπου η αποξένωση αλλοιώνει τον κοινωνικό ιστό.

Σκεπτόμενοι τα παραπάνω, το ποδόσφαιρο μπορεί να ειδωθεί ως κοινό αγαθό, το οποίο μοιράζεται σε όλους όσους το αγαπούν και το εξασκούνε, αν και πάνω σε αυτό έχει γίνει λυσσαλέα προσπάθεια ιδιωτικοποίησης. Παρόλο που εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο μοιράζονται το ίδιο πάθος για το άθλημα, δεν επηρεάζουν καθόλου τις αποφάσεις των αγαπημένων τους ομάδων. Αυτές βρίσκονται στα χέρια των διεφθαρμένων ποδοσφαιρικών ομοσπονδιών και οργανισμών, που έχουν ως προτεραιότητα τη μεγιστοποίηση των κερδών, κάτι το οποίο φυσικά παράγει διαρκώς σκάνδαλα διεθνούς κλίμακας (όπως το πρόσφατο σκάνδαλο με εμπλεκόμενο τον πρόεδρο της FIFA, Σεπ Μπλάτερ).

Όμως, 27 χρόνια πριν από αυτές τις λέξεις του Γκαλεάνο, κατά τη διάρκεια του Μάη του ΄68 στο Παρίσι, πραγματοποιήθηκε ένας απ΄τους πρώτους αγώνες ενάντια στη γραφειοκρατικοποίηση και την ιδιωτικοποίηση του ποδοσφαίρου. Συγκεκριμένα, ενώ εκατομμύρια εργαζομένων βρίσκονταν σε απεργία, μαθητές έκαναν καταλήψεις στα πανεπιστήμια, ο πρόεδρος έφευγε από τη χώρα και η Γαλλία φαινόταν στα πρόθυρα μιας επανάστασης, τότε μια πρωτοβουλία ποδοσφαιριστών κατέλαβε τα κεντρικά γραφεία της Γαλλικής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου για έξι μέρες [2]. Στην ανακοίνωσή τους τονίζουν ότι το ποδόσφαιρο έχει αρπαχτεί από τα χέρια των παικτών και των φιλάθλων και έχει υποταχθεί στην υπηρεσία του κέρδους. Ένα απ΄τα κύρια αιτήματά τους ήταν η άμεση απομάκρυνση των κερδοσκόπων του ποδοσφαίρου, μέσω δημοψηφίσματος όλων των 600.000 ποδοσφαιριστών και ο εκδημοκρατισμός του αθλήματος.

Αργότερα, στα τέλη της δεκαετίας του ’70 οι ποδοσφαιριστές της βραζιλιάνικης ομάδας ***Κορίνθιανς***, αποφάσισαν να πάρουν στα χέρια τους την ομάδα στην οποία έπαιζαν. Εμπνευσμένοι από τον τότε αρχηγό της ομάδας, Σώκρατες [3], οι παίκτες άρχισαν να συζητούν και να ψηφίζουν με μία απλή ανάταση των χεριών για όλα τα ζητήματα που τους επηρέαζαν, από απλά πράγματα όπως τι ώρα θα φάνε το μεσημεριανό τους μέχρι το να μην συμμορφώνονται στο μισητό *concentração,* μία συνήθης πρακτική στη Βραζιλία όπου οι παίκτες παρέμεναν στην ουσία κλειδωμένοι στο ξενοδοχείο για μία ή και δύο ημέρες πριν τον αγώνα. Μία απ΄τις πιο αξιοσημείωτες αποφάσεις που πήραν ήταν το 1982, όταν στην, υπό στρατιωτική δικτατορία από το 1964, Βραζιλία οι παίκτες της Κορίνθιανς έβγαιναν στον αγωνιστικό χώρο για ένα ακόμα παιχνίδι έχοντας γραμμένο στις φανέλες τους το σύνθημα «Ψηφίστε στις 15», προτρέποντας τον κόσμο να συμμετάσχει στις πρώτες πολυκομματικές εκλογές. Αυτό το μοντέλο αυτοδιεύθυνσης

που δημιούργησαν, έμεινε στην ιστορία ως *Κορινθιακή Δημοκρατία* (*Democracia Corinthiana*) [4]. Παρ'όλα αυτά, σε αυτό το πείραμα αν και οι παίκτες είχαν λόγο σε όσα τους επηρέαζαν, οι φίλαθλοι, δεν εμπλέκονταν καθόλου στην δημοκρατική διαδικασία.

Ένα παράδειγμα, όπου η διαχείριση ενός αθλητικού συλλόγου υπήρξε πραγματικά στα χέρια των φιλάθλων, είναι η περίπτωση της ***Έμπσφλιτ Γιουνάιτεντ*** (Ebbsfleet United), η οποία αγωνίζεται μεταξύ 5ης και 6ης κατηγορίας του αγγλικού ποδοσφαίρου. Στις 13 Νοεμβρίου 2007, ανακοινώθηκε ότι η ιστοσελίδα "MyFootballClub" (MyFC), έκανε πρόταση να αγοράσει το σύλλογο. Περίπου 27.000 μέλη του MyFC μάζεψαν τις απαραίτητες £700.000 (35 λίρες ο καθένας) με σκοπό την εξίσου συμμετοχή στην αγορά και διοίκηση της ομάδας. Όλα τα μέλη κατείχαν μόνο από μία μετοχή ώστε να υπάρχει ίση συμμετοχή στις αποφάσεις, χωρίς να λαμβάνουν μέρισμα ή κάποιο άλλο οικονομικό όφελος. Όλοι είχαν δικαίωμα ψήφου για τα θέματα της ομάδας, όπως για τις μεταγραφές, τον προϋπολογισμό, την τιμή των εισιτηρίων ακόμα και για την επιλογή της ενδεκάδας που αγωνίζεται κάθε φορά και όλα αυτά μέσω ψηφοφορίας στο διαδίκτυο. Ο προπονητής Λάιαμ Ντέις, όπως και οι βοηθοί του, αρκέστηκαν πλέον στο ρόλο των γυμναστών-εκπαιδευτών χωρίς περαιτέρω αρμοδιότητες. Με αυτό το πλαίσιο αμεσοδημοκρατικής διαχείρισης από τους ίδιους τους φιλάθλους, η Έμπσφλιτ Γιουνάιτεντ κατάφερε να κερδίσει το FA Trophy, το 2008, γίνοντας έτσι η πρώτη ομάδα από το Κεντ που κατακτά αυτόν τον τίτλο, καθώς και το τοπικό Κύπελλο του Κέντ.

Το 2013, μετά από μία σοβαρότατη πτώση των μελών (από 32.000 που ήταν στο αποκορύφωμά τους, έπεσαν στους 1.000), τα εναπομείναντα μέλη ψήφισαν υπέρ του να πουλήσουν πλέον τις μετοχές που είχαν στην ομάδα. Αυτή η πτώση του ενδιαφέροντος μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς παράγοντες: στο διαρκή

σκεπτικισμό που εκφραζόταν απ’τους επισήμους του συλλόγου, οι οποίοι κατηγορούσαν την ιστοσελίδα MyFC ότι καταστρέφει τον σύλλογο(!) [5], στο γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της τωρινής παγκόσμιας κρίσης ο σύλλογος άρχισε να γίνεται οινονομικό βάρος για κάποια από τα μέλη του, ή στο γεγονός ότι τα ίδια τα μέλη είδαν την ενασχόλησή τους αυτή ως χόμπυ και δεν συνέδεσαν αυτήν την δημοκρατική τους εμπειρία με ένα ευρύτερο πρόταγμα άμεσης δημοκρατίας, που θα κάλυπτε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, φυσικά και μπορούμε να βρούμε ατέλειες: στην περίπτωση της Κορίνθιανς, παρόλο που ο ρόλος των παικτών επεκτάθηκε πέρα από το τερέν, πολιτικοποιήθηκε και διανθίστηκε με αμεσοδημοκρατικά χαρακτηριστικά, οι φίλαθλοι όμως παρέμειναν έξω από αυτήν τη διαδικασία. Στη δεύτερη περίπτωση της Έμπσφλιτ Γιουνάιτεντ, βλέπουμε ακριβώς το ίδιο πρόβλημα αλλά απ΄την αντίθετη πλευρά. Ωστόσο, αποτελούν μία σημαντική εμπερία και παρακαταθήκη μοντέλων αυτοδιαχείρισης, που αν συνδυαστούν μπορούν να μας δώσουν τη βάση για την απεμπλοκή του ποδοσφαίρου από το δίπολο κρατικό-ιδιωτικό και τη θέασή του ως κοινού αγαθού. Για να διαρκέσει ένα τέτοιο εγχείρημα, χρειάζεται, όπως προείπαμε, η σύνδεσή του με ένα ευρύτερο πρόταγμα κοινωνικού εκδημοκρατισμού. Όπως τονίζει και ο Καστοριάδης, η άμεση δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει μόνο σε μία κοινωνική σφαίρα, γιατί τότε οι ανισότητες που υπάρχουν στις υπόλοιπες σφαίρες, και προέρχονται ακριβώς από τον μη δημοκρατικό τους χαρακτήρα, αργά ή γρήγορα, θα επηρεάσουν και την ίδια [6].

Η εξέλιξη του ποδοσφαίρου σε κοινό αγαθό, διαχειριζόμενο απ΄τους παίκτες και τους φιλάθλους είναι μία εφικτή προοπτική και υπάρχουν πλέον οι προσπάθειες γι’αυτό. Όπως αναφέρει και ο Γκαλεάνο «το ποδόσφαιρο είναι πολλά παραπάνω από μία μεγάλη εταιρεία διοικούμενη από κάποιους φεουδάρχες απ’την Ελβετία. Το δημοφιλέστερο άθλημα στον πλανήτη επιθυμεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον κόσμο που το αγκαλιάζει».

Σημειώσεις:

[1] libcom.org/library/negri-football-class-struggle
[2] libcom.org/library/football-footballers
[3] libcom.org/library/s-crates-midfielder-anti-dictatorship-resister
[4] en.wikipedia.org/wiki/Corinthians_Democracy
[5] news.bbc.co.uk/local/london/hi/front_page/newsid_8967000/8967067.stm
[6] athene.antenna.nl/ARCHIEF/NR01-Athene/02-Probl.-e.html

Συνέντευξη: Cooperativa Integral Catalana

Συνέντευξη: Αντώνης Μπρούμας

CIC: Θα ξεκινήσω την παρουσίαση της CIC με το κάλεσμα για ολοκληρωμένη επανάσταση [call for integral revolution]. Το κάλεσμα απευθύνεται λοιπόν προς όλους τους φίλους της CIC και τις αντίστοιχες πρωτοβουλίες και αποτελεί έκκληση για μια ολοσχερή επανάσταση, για μια κοινωνική επανάσταση με την έννοια της αλλαγής των κοινωνικών δομών, της αυτοοργάνωσης, ώστε να αλλάξουμε κι εμείς οι ίδιοι ως άτομα και υποκείμενα.

Β: Ποια είναι η σημασία του «integral»;

CIC: Η ιδέα της αναδόμησης της ζωής, της συνολικής κοσμοθεώρησης, της ζωής ως ακέραιου όλου, ώστε οι προσεγγίσεις αυτοοργάνωσης και αναδόμησης να γίνονται με γνώμονα αυτή τη συνολική οπτική.

Β: Με το όραμα να αλλάξει η κοινωνία ως σύνολο και όχι να μείνουμε ως νησίδες;

CIC: Να ανοίξει ο δρόμος ώστε να αλλάξει η κοινωνία και να αναδομηθούν οι κοινότητες ώστε να παράγονται όλα τα αναγκαία στην κοινότητα.

Β: Πώς κινείται λοιπόν η Cooperativa Integral Catalana προς αυτή την κατεύθυνση της κοινωνικής επανάστασης;

CIC: Η κύρια γραμμή, ένα από τα κύρια σημεία είναι η προώθηση και η διεύρυνση της αυτοδιαχείρισης και της αυτοοργάνωσης, σε δυο επίπεδα: το ένα είναι η δόμηση των κοινών βάσει συνελεύσεων, κοινών ομάδων εργασίας ώστε να αναπτυχθεί αυτό το νέο όραμα για τον κόσμο και οι αντίστοιχες πρακτικές. Οι ομάδες εργασίας υλοποιούν τις στρατηγικές της συνέλευσης και από εκεί χτίζουμε εργαλεία και βέλτιστες πρακτικές για μοίρασμα με όλες τις επιμέρους συλλογικότητες που από κοινού συμβάλλουν σε αυτό το δίκτυο. Το επίπεδο των κοινών λοιπόν, και το επίπεδο των αυτόνομων συλλογικοτήτων που επιλέγουν πώς θέλουν να συσχετίζονται με άλλους, τι θέλουν να αλλάξουν. Όλα τα δίκτυα ωστόσο έχουν την ίδια βάση, τις ίδιες αρχές που μοιραζόμαστε όλοι.

Β: Η CIC Πρόκειται λοιπόν για ένα δίκτυο από κοοπερατίβες που εργάζονται αυτόνομα, αλλά μοιράζονται τις ίδιες αρχές;

CIC: Ναι. Από τη μια έχουμε το πρόβλημα ότι ως συνεταιριστικό μοντέλο είναι απαρχαιωμένο, γιατί είναι συνδεδεμένο με την κρατική νομιμότητα. Υπάρχει λοιπόν ένα όριο. Ωστόσο, η CIC χρησιμοποιεί αυτή τη νομιμοποίηση για να βρει τα νομικά και άλλα εργαλεία που θα βοηθήσουν τα επιμέρους project.

Β: Έχετε ιδρύσει λοιπόν τέσσερις-πέντε κοοπερατίβες νόμιμα ώστε να προσφέρουν υποστήριξη και προστασία σε άλλες, για

παράδειγμα ως προς οικονομικές δραστηριότητες. Ποιες είναι οι παραγωγικές δραστηριότητες αυτή τη στιγμή, τι παράγετε;

CIC: Από τη μια έχουμε την παραγωγή των αυτόνομων project, όπως όλων των ειδών υπηρεσίες, γεωργικές εργασίες, δραστηριότητες παραγωγής και αναπαραγωγής. Για παράδειγμα, υπάρχουν project για την εκπαίδευση, π.χ. σχολεία εκτός του συμβατικού συστήματος παιδείας.

B: Έχετε λοιπόν σχολείο, δασκάλους, μαθητές. Είναι ανοιχτό για τον κόσμο;

CIC: Στο σχολείο συμμετέχουν οικογένειες, παιδιά και οι λεγόμενοι 'συνοδοί', δηλαδή οι καθηγητές, αλλά όχι με την αυστηρή έννοια του όρου.

B: Είναι σαν κοοπερατίβα, λοιπόν, κοοπερατίβα οικογενειών για να εξασφαλίσουν την εκπαίδευση των παιδιών τους. Τι ηλικίας είναι τα παιδιά;

CIC: Εξαρτάται από το νομικό πλαίσιο. Στην Καταλωνία είναι πιο εύκολο να ιδρύσεις σχολεία για παιδιά έως έξι ετών. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από την ηλικία 6 έως 12 τα πράγματα είναι νομικά πιο δύσκολα, αλλά υπάρχουν ορισμένες πρωτοβουλίες, αν και λιγότερες. Όσον αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τώρα ξεκινούν οι εμπειρίες.

B: Έχετε κάποιο άλλο παράδειγμα δραστηριοποίησης;

CIC: Υπάρχουν πολλά μικρότερα επιμέρους projects, όπως υπηρεσίες μετάφρασης, μουσικοί, θεραπευτές. Υπάρχουν μεγαλύτερες ομάδες με περισσότερα άτομα, ενώ άλλοι στρέφονται σε γεωργικές δραστηριότητες. Εγώ μένω με άλλα άτομα σε ένα γεωργικό project.

B: Μπορείς να περιγράψεις το Ca l'Afou, την έκταση ενός παλιού εργοστασίου που έχει αγοράσει η κοοπερατίβα;

CIC: Το Ca l'Afou ήταν έκτασης γης με παλιά βιομηχανίες υφαντουργίας που εγκαταλείφθηκε πολλά χρόνια πριν. Έτσι,

βρήκαμε την ευκαιρία να συστήσουμε μια κολεκτίβα αγοραστών και κάναμε την απαραίτητη συμφωνία με τον ιδιοκτήτη ώστε να το αγοράσουμε σε βήματα.

Β: Ωστόσο, έχετε ήδη καταλάβει την έκταση.

CIC: Ναι, υπάρχει μια κολεκτίβα που έχει ήδη ξεκινήσει εκεί κάποιες πρωτοβουλίες, όπως για παράδειγμα το εργοστάσιο ζυθοποιίας, ξυλουργείο και μεταλλουργείο.

Β: Ο στόχος είναι η αυτάρκεια, λοιπόν;

CIC: Αυτάρκεια, αλλά με την εσωτερική συνεργασία των κατάλληλων πρωτοβουλιών. Από την άλλη, έχουμε την ιδέα να καταλάβουμε ένα σπίτι, τριάντα διαμερισμάτων, ως μέρος της κολεκτιβοποίησης, τα οποία ο κόσμος θα έχει δικαίωμα χρήσης, αλλά όχι εκμετάλλευσης κερδοσκοπικά. Όχι για ενοίκιο, για παράδειγμα. Πληρώνεις ένα μικρό ποσό και μπορείς για απεριόριστο χρονικό διάστημα να μένεις εκεί, πληρώνοντας αναλογικά τη συνεισφορά σου για τα έξοδα του κτιρίου. Το διαμέρισμα παραμένει στη συνέλευση.

Β: Φτιάξατε λοιπόν ένα ταμείο μέσω της κολεκτίβας και αγοράσατε το σύμπλεγμα.

CIC: Στην πόλη έχουμε το project Roig21, ένα σύμπλεγμα διαμερισμάτων που προς το παρόν νοικιάζουμε, αλλά υπάρχει και η προοπτική να αγοραστεί από την κοινότητα.

Β: Ακολουθεί λοιπόν τη λογική των κοινών, της κοινής συνεύρεσης ανθρώπων για να λύσουν το πρόβλημα της στέγασης. Ζουν και συλλογικά;

CIC: Εδώ υπάρχει το πρόβλημα των διαπροσωπικών σχέσεων και λοιπά. Σε αυτό το διαμέρισμα, υπάρχει η πτυχή των κοινών και της κοινής ζωής, αλλά ο καθένας έχει την ιδιωτική του ζωή. Υπάρχουν χώροι κοινοί και ιδιωτικοί.

Β: Από ό,τι κατάλαβα λοιπόν, υπάρχει η κοοπερατίβα Cooperativa Integral Catalana στην περιοχή της Καταλονίας στην οποία

μπορούν να συμμετέχουν άτομα ή ομάδες. Ποιος είναι ο αριθμός των συμμετεχόντων;

CIC: Έχουμε 2000 μέλη που έχουν εταιρική σχέση με την κοοπερατίβα, αλλά και άλλους που συμμετέχουν σε εθελοντική βάση. Υπάρχουν κολεκτίβες αυτοοργάνωσης τοπικά στην περιοχή και κολεκτίβες αυτοοργανωμένες μέσω λαϊκών συνελεύσεων για να γίνονται συγκεκριμένα έργα. Η ίδια ιδέα λοιπόν, η πρακτική ανάπτυξη της αυτοοργάνωσης σε όλη την επικράτεια, από τη μια μέσω των λαϊκών συνελεύσεων και από την άλλη μέσω των αυτόνομων έργων που αναπτύσσονται τοπικά ή παγκόσμια. Κάτι σημαντικό είναι ότι κάθε συνέλευση είναι κυρίαρχη από μόνη της, αυτόνομη από τις υπόλοιπες. Καθεμία επιλέγει πώς θα συσχετιστεί με άλλες συνελεύσεις και άλλα project.

Β: Ποιο είναι το κίνητρο για τη συμμετοχή στην CIC;

CIC: Υπάρχουν διάφοροι λόγοι. Ένας λόγος είναι η ιδεολογία, αλλά υπάρχουν και λόγοι πρακτικής χρησιμότητας ως προς τη συμμετοχή, π.χ. για τη χρήση νομικών, οικονομικών, χρηματοοικονομικών εργαλείων και λοιπά. Για παράδειγμα υπάρχουν ομάδες δικηγόρων που βοηθούν κολεκτίβες καταλήψεις ή άλλες που έχουν οικονομική δραστηριότητα και θέλουν να ενταχθούν στο δίκτυο κοινωνικού νομίσματος. Η οικονομική πτυχή είναι ένα από τα βασικά εργαλεία για τη δόμηση άλλων συστημάτων. Προάγουμε λοιπόν τη μη χρήση των τραπεζικών συστημάτων, τη χρήση του κοινωνικού νομίσματος και τη συμμετοχή σε project που λειτουργούν χωρίς χρήματα. Δεν επιθυμούμε την ‘χρηματοποίηση’ της κοινωνίας. Τα χρήματα χρησιμοποιούνται ως εργαλείο, ως ένα μέσο για την επίτευξη ενός σκοπού. Το δικό μας νόμισμα είναι το eco. Υπάρχουν όμως και άλλες τοπικές, συμπληρωματικές πρωτοβουλίες.

B: Ποιες αρχές βρίσκονται εμφυτευμένες στο κοινωνικό νόμισμα, πέρα από ότι πρόκειται για χρήματα; Πρόκειται για demurrage, για παράδειγμα, χάνει την αξία του με το χρόνο;

CIC: Όχι, πρόκειται για ένα σύστημα που βασίζεται προς το παρόν στην αμοιβαία πίστη. Ένα σύστημα που χρησιμοποιούμε για ανταποδοτικότητα.

B: Βασίζεται λοιπόν στην εργασία. Οι άνθρωποι λοιπόν που συμμετέχουν σε αυτό το κοινωνικό δίκτυο, συναλλάσσονται με eco κατά την ανταλλαγή υπηρεσιών και αγαθών;

CIC: Ναι, τα οποία με τη σειρά τους μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλες συνεργαζόμενες κολεκτίβες για την αγορά διάφορων ειδών, όπως ψωμί για παράδειγμα.

B: Ποια είναι η σχέση με το κράτος;

CIC: Το κοινωνικό νόμισμα είναι εντελώς εκτός συστήματος.

B: Υπάρχει αντιστοιχία π.χ. ενός eco με ένα ευρώ;

CIC: Προωθούμε την αλλαγή των ευρώ σε eco, αλλά όχι το αντίθετο, γιατί επιθυμούμε μεταστροφή από το κυρίαρχο οικονομικό σύστημα.

B: Βλέπετε λοιπόν ότι προσελκύονται άνθρωποι από αυτό το σύστημα. Έχει χτιστεί σε ευρεία βάση και συνενώνονται και άλλοι.

CIC: Αυτή τη στιγμή το χρησιμοποιούν πολλοί άνθρωποι, αλλά ο όγκος των δραστηριοτήτων είναι πολύ χαμηλός.

B: Εννοείς δηλαδή άνθρωποι άνεργοι;

CIC: Όλων των ειδών. Η ιδέα είναι η μετεξέλιξη αυτού του οικονομικού συστήματος ώστε να είναι αυτόνομο από τη μισθωτή εργασία και το κυρίαρχο μοντέλο.

Β: Και πώς διοικείται το δίκτυο; Έχει τρόπους οργάνωσης και θέσμισης; Υπάρχει γενική συνέλευση;

CIC: Ναι, και είναι εντελώς ανοιχτή. Δεν συμμετέχουν όμως όλοι στις κοινές συνελεύσεις. Έχουμε δυο ειδών συνελεύσεις: μονογραφίες, για συζήτηση και καθορισμό στρατηγικών ως προς συγκεκριμένα ζητήματα, όπως την συνεργατική εργασία, την ανυπακοή, την παιδεία, ή και για οποιοδήποτε άλλο θέμα. Έτσι, συναντόμαστε ένα σαββατοκύριακο το μήνα σε μια τοποθεσία της Καταλονίας. Συναντόμαστε πρόσωπο με πρόσωπο με τις συλλογικότητες και προβληματιζόμαστε για τα σημαντικά αυτά ζητήματα, αναπτύσσουμε στρατηγικές και δημιουργούμε ομάδες εργασίας για την υλοποίησή τους. Υπάρχει και μια μόνιμη συνέλευση, κάθε δυο εβδομάδες, με ανοιχτή διάταξη, όπου οι επιμέρους ομάδες εργασίες μπορούν να κάνουν προτάσεις για ζητήματα που απαιτούν στρατηγική αντιμετώπιση. Η μόνιμη αυτή συνέλευση γίνεται στη μητροπολική περιοχή της Βαρκελώνης.

Β: Στη γενική συνέλευση αποφασίζετε και σχετικά με τους πόρους της κοοπερατίβας;

CIC: Η κοοπερατίβα έχει ένα κοινό ταμείο με τις συνεισφορές των συμμετεχόντων, συνεισφορές από ομάδες που διεξάγουν οικονομικές δραστηριότητες και συνεισφορές από την οργανωμένη και συλλογική απειθαρχία ως προς την πληρωμή των κρατικών φόρων.

Β: Δεν πληρώνετε φόρους, λοιπόν;

CIC: Όχι. Πληρώνουμε βέβαια το ελάχιστο, αλλά ο στόχος είναι να κατανέμονται οι φόροι στην διαδικασία της αυτοδιαχείρισης και να ενδυναμώνονται οι ομάδες εργασίας και τα κοινά project. Δεν υπάρχει εκτελεστικό συμβούλιο, αλλά συνελεύσεις.

Β: Πώς σε λένε και με ποιο τρόπο συμμετέχεις στο δίκτυο αυτό;

CIC: Το όνομά μου είναι Γκόρκα και κατάγομαι από τη χώρα των Βάσκων. Ήρθα στην Καταλωνία τέσσερα χρόνια πριν και εμπλέκομαι στην κοοπερατίβα εδώ και τριάμισι χρόνια. Συνεισφέρω στο συντονισμό της κοοπερατίβας και βοηθώ τις διάφορες ομάδες εργασίας, ώστε να αναπτύσσονται γραμμές στρατηγικής. Μια από τις ομάδες εργασίας είναι ο ίδιος ο συντονισμός, χωρίς να έχει περισσότερες αρμοδιότητες από τις υπόλοιπες. Ένα τελευταίο που θα ήθελα να προσθέσω είναι ότι ως αποτέλεσμα του κινήματος 15-Μ που ξεκίνησε το 2011 πολλοί άνθρωποι που συντάσσονται με την αυτοδιαχείριση, ζητούν από την κοοπερατίβα να μοιραστεί μαζί τους την εμπειρία της, ενώ αναπτύσσονται πολλές ανάλογες πρωτοβουλίες στην Ιβηρική χερσόνησο και τη νότια Γαλλία. Επομένως, τώρα αρθρώνουμε αυτόνομες, ολοκληρωμένες κοοπερατίβες και σε άλλα μέρη, αναπτύσσοντας έτσι το δίκτυο.

B: Χτίζετε λοιπόν ένα διασυνοριακό δίκτυο, λοιπόν.

CIC: Ναι, αλλά για την οικοδόμηση βέλτιστων πρακτικών και την ανταλλαγή εμπειριών. Φέτος διοργανώσαμε μια συνάντηση, στην οποία συμμετείχαν άνθρωποι από πολλές περιοχές.

B: Ξέρεις το Guifi, το δίκτυο τηλεπικοινωνιών;

CIC: Ναι, έχουμε σχέσεις, αλλά δεν είναι μέρος της κοοπερατίβας. Προωθούμε φυσικά τέτοια αυτόνομες πρωτοβουλίες στην τεχνολογία, συνεργαζόμαστε μαζί τους και φυσικά παρέχουμε βοήθεια όπου απαιτείται. Το κάλεσμα για ολοσχερή επανάσταση λοιπόν έχει γίνει αποδεκτό από όλες τις συλλογικότητες και αυτό για εμάς είναι σημαντικό. Άλλη μια πρωτοβουλία αποτελεί η αυτονομία της Καταλονίας, η οποία δεν προωθείται από την ίδια την CIC, αλλά από συμμαχικές συλλογικότητες. Το μήνυμά μας είναι ότι δεν επιθυμούμε κράτος, αλλά ανεξαρτησία. Η απάντησή μας στο δημοψήφισμα είναι όχι στο κράτος και ναι στην ανεξαρτησία.

B: Πότε είναι το δημοψήφισμα;

CIC: Στις 9 Νοεμβρίου. Δεν είναι ξεκάθαρο ωστόσο εάν θα συμβεί, ή εάν θα υπάρξουν νέες εκλογές. Αυτό είναι το

μανιφέστο μας, και αυτό είναι το κάλεσμα, διαθέσιμο και στο ίντερνετ. Στην ιστοσελίδα της CIC περιλαμβάνονται και όλες οι επαφές και τα σημεία δραστηριοποίησής μας.

Β: Σας ευχαριστώ, χάρηκα για τη γνωριμία.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Πέρα από την αποανάπτυξη

Νίκος Ιωάννου

Η ταύτιση της εξουσίας με το κράτος εγκλωβίζει τη σκέψη των σύγχρονων διανοητών, με αποτέλεσμα την ελλιπή ανάγνωση από μεριάς τους της νέας κοινωνικής κίνησης. Όταν έχεις στο μυαλό σου την εξουσία μόνο ως μια μορφή κράτους και την οικονομία ως έναν ξεχωριστό τομέα όπου το κράτος θα προσπαθεί να την ελέγχει, έστω και με μια αναδιανεμητική γραφειοκρατία, τότε είναι αρκετά δύσκολο να ανιχνεύσεις νέα νοήματα που βρίσκονται έξω από αυτόν τον ταυτοτικό πυρήνα. Ακόμη και στις παραγκουπόλεις των μεγαπόλεων του Νότου, όπου οι άνθρωποι προσπαθούν σε έναν άγριο καπιταλισμό των αποκλεισμών να επαναδημιουργήσουν τον δημόσιο χώρο, οι δέσμιοι της ντετερμινιστικής τυφλότητας βλέπουν μια εναλλακτική οικονομία, και στις δομές που προκύπτουν σε αυτόν τον δημόσιο χώρο βλέπουν ένα νέο κράτος. Η εμμονή σε αυτή την ταύτιση της εξουσίας με το κράτος οδηγεί ακόμη και αυτούς που ξεφεύγουν από τον οικονομισμό, όπως τον Λατούς, σε προτάσεις για ένα διευρυμένο δημοκρατικό κράτος χωρίς να ξεφεύγουν ούτε κατά το ελάχιστο από την κληρονομιά του ηγεμονικού λόγου. Η εμμονή σε μια οικονομία και παραγωγή ως ξεχωριστούς τομείς, όπως η πράσινη οικονομία, η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία ή με οποιοδήποτε πρόσημο θελήσουμε να βάλουμε –αν επικρατούσε– θα μπορούσε να οδηγήσει σε γραφειοκρατικοποίηση και εν τέλει στη

σύνθλιψη των όποιων εγχειρημάτων.

Η αποανάπτυξη, όπως τη διατύπωσε ο Σερζ Λατούς, δεν είναι παρά ένα υποερώτημα ενός σημαντικού πολιτικού ερωτήματος της εποχής μας. Αυτό το πολιτικό ερώτημα ανακύπτει διαρκώς σε κάθε νέα κοινωνική κίνηση και δεν είναι τίποτε άλλο από το πολιτικό ερώτημα της εξουσίας. Ποιος κατέχει την εξουσία; Ποιος έχει τη δύναμη της πολιτικής απόφασης; Σήμερα, σε όλα τα σημεία του πλανήτη, όπου και αν έχουμε τη δημιουργία κοινωνικών κινημάτων επί του συγκεκριμένου, όπου και αν οι άνθρωποι επιχειρούν την οργάνωση της ζωής τους έξω από το καπιταλιστικό ρολόι (όπως το περιέγραφε ο Karl Polanyi), το δικαίωμα στην απόφαση για ό,τι αφορά τις δραστηριότητές τους είναι το κεντρικό πολιτικό διακύβευμα.

Η νέα δηλαδή πολυεπίπεδη κοινωνική κίνηση φέρει νοήματα και σημασίες μπροστά στα οποία η κριτική στην ανάπτυξη μοιάζει με κάτι τετριμμένο. Για να εξηγήσω τι εννοώ με αυτό, θα χρειαστεί να πάμε σαράντα χρόνια πίσω, στη δεκαετία του 1970, την εποχή που σχεδόν ολοκληρώνεται μια περίοδος του καπιταλισμού με το τέλος της χρυσής τριακονταετίας για να περάσουμε σε μια νέα δυναμική φάση, αυτή της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και παραγωγής. Πάμε στην εποχή που η ανάπτυξη έχει ήδη αποδώσει τα μέγιστα και ο υπερκαταναλωτισμός έχει γίνει πλέον τρόπος ζωής. Το ερώτημα που κυριαρχεί στους κύκλους των σοφών είναι αν μπορεί να υπάρξει ένα μοντέλο ανάπτυξης χωρίς τις ολέθριες επιπτώσεις αυτού που ακολουθήθηκε ως τότε. Υπάρχει, για παράδειγμα, σοσιαλιστικό μοντέλο ανάπτυξης; Στη σημερινή εποχή το ερώτημα αυτό γίνεται: Υπάρχει πράσινη ανάπτυξη; Σήμερα βέβαια η ανάπτυξη ψάχνει πρόσημο, κυρίως για να υπάρξει, ενώ τότε έψαχνε τον τρόπο να παγκοσμιοποιηθεί, με τον αντίλογο να περιορίζεται στις εναλλακτικές εκδοχές της. Τότε ο Κορνήλιος Καστοριάδης διατυπώνει την άρνησή της ως την καταστροφή της. Απορρίπτει κάθε είδους ανάπτυξη. Την εντάσσει ως αξία στον ηγεμονικό λόγο του κυρίαρχου συστήματος. Ενός συστήματος που υπερασπίζεται την ορθολογικότητα, εννοώντας την ορθολογικότητα αυτού του ίδιου του συστήματος. Μια δήθεν αυταπόδεικτη

ηγεμονία. Δεν μιλά όμως για κάποια «άλλη» οικονομία ο Καστοριάδης, παρά για τον περιορισμό της και την υποταγή της στις υπόλοιπες δραστηριότητες.

Αυτό που προτείνει δεν είναι απλώς ο αυτοπεριορισμός που ο Λατούς μετονόμασε σε αποανάπτυξη, αλλά μια πολιτική πρόταση ριζικού μετασχηματισμού της κοινωνίας. Προτείνει την Άμεση Δημοκρατία η οποία αποκλείει τη μεταβίβαση των εξουσιών σε εκπροσώπους· προτείνει την άμεση εξουσία των ανθρώπων πάνω σε όλες τις πλευρές της κοινωνικής ζωής και οργάνωσης, αρχής γενομένης από την παραγωγική εργασία.

Η αποανάπτυξη του Λατούς μάς περιγράφει μια εφαρμογή του αυτοπεριορισμού του Καστοριάδη και της συμβιωτικότητας του Ιβάν Ίλιτς σε έναν εντελώς φανταστικό συνδυασμό. Ο αυτοπεριορισμός του Καστοριάδη προϋποθέτει την Άμεση Δημοκρατία την οποία ο Λατούς παραδέχεται θεωρητικά, στην πράξη όμως την προσπερνά ως ανεφάρμοστη. Χρησιμοποιεί τη συμβιωτικότητα του Ίλιτς ως σωσίβιο στην πρότασή του· μια συμβιωτικότητα όμως που αποτελεί περισσότερο ηθικό παρά πολιτικό διακύβευμα. Καταλήγει σε μια ολίγη δημοκρατία με ένα νέο «κοινωνικό συμβόλαιο» χωρίς ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη όμως δεν γεννήθηκε στη βάση κάποιου παλαιότερου κοινωνικού συμβολαίου το οποίο συμβόλαιο θα πρέπει τώρα να αλλάξουμε. Η ανάπτυξη είχε καθολική σημασία στον σύγχρονο κόσμο. Όμως σήμερα βιώνουμε την υποχώρηση του φαντασιακού της μέσα από την ανάδυση νέων σημασιών και νοημάτων που φέρουν τα στοιχεία του αυτοπεριορισμού αναζητώντας τον νέο δημόσιο χώρο και χρόνο έξω από το πεδίο της γραμμικής επέκτασης, έξω από το πεδίο της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης.

Ο Καστοριάδης το 1974 πιστεύει ότι σε όλους τους τομείς της ζωής, τόσο στο «αναπτυγμένο» όσο και στο «μη αναπτυγμένο» τμήμα του κόσμου, τα ανθρώπινα όντα βρίσκονται σε μια πορεία διάλυσης των παλιών σημασιών και ίσως σε μια πορεία δημιουργίας καινούργιων. Εντοπίζει καθοριστικές αλλαγές στο άτομο της εποχής εκείνης μιλώντας για τη χειραφέτηση των νέων,

ακόμη και των παιδιών.

Σήμερα παρατηρούμε την αποκαθήλωση όλων των αυθεντιών, είτε μιλάμε για τον ηγεμονικό λόγο στην πολιτική είτε μιλάμε για τον ηγεμονικό λόγο στην επιστήμη. Επίσης, παρατηρούμε την υποχώρηση του φαντασιακού της ανάπτυξης που πολύ εκλεπτυσμένα οι οικονομολόγοι αποκαλούν μείωση της ζήτησης. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας της παραγωγής και η ανάδυση νέων βιομηχανικών χωρών όπως της Κίνας, της Ινδίας και της Βραζιλίας άλλαξε τα χαρακτηριστικά όχι μόνο της παραγωγής αλλά και της κατανάλωσης.

Το παραγωγικό μοντέλο της Κίνας, αυτού του παγκόσμιου εργοστασίου, έγινε το κυρίαρχο μοντέλο της παραγωγής στον κόσμο. Όμως αυτό το μοντέλο θέλει μια παραγωγή για την παραγωγή. Το παραγόμενο προϊόν αποσυνδέεται από τον «μύθο» του. Ο καπιταλισμός δεν αναπαράγεται αλλά ανατυπώνεται σαν ταινία βερσιόν που ξεχνά γιατί έγινε η πρώτη έκδοση. Ο καταναλωτής πλέον δεν αισθάνεται ότι κατακτά έναν καταναλωτικό μύθο όταν αγοράζει ένα ανατυπωμένο προϊόν στην Κίνα. Το ίδιο όμως συμβαίνει και όταν αγοράζει ένα οριτζινάλε προϊόν.

Όμως, ακόμη και στην Κίνα, όπου η βίαιη επιβολή του πιο αχαλίνωτου καπιταλισμού διέλυσε τον κοινωνικό ιστό αυτής της τεράστιας χώρας, αλλά και στην Ινδία που συνέβη ακριβώς το ίδιο, δημιουργούνται κοινοτικές μορφές ζωής που αντιστέκονται σε αυτή την ολέθρια οικονομική επέκταση. Το ίδιο συμβαίνει και στη Λατινική Αμερική με το παράδειγμα της ΟΑΧΑΚΑ και τις σύγχρονες κοινότητες των παρυφών των μεγάλων αστικών κέντρων.

Περιγράφοντας ο Σερζ Λατούς τη νέα αυτή κοινωνική κίνηση στη διευρυμένη της μορφή, δηλαδή στους μεγάλους πληθυσμούς των πόλεων του Νότου όπου «οι άνθρωποι αγωνίζονται να επινοήσουν και να δημιουργήσουν μια επισφαλή αλλά αξιοπρεπή ζωή, χάρη σε στρατηγικές οι οποίες στηρίζονται στην ανάπτυξη ενός δικτύου κοινωνικών σχέσεων και στο πνεύμα του δώρου και της αμοιβαιότητας», επισημαίνει ότι αυτή η «εναλλακτική λύση» συνίσταται στην αυτοοργάνωση, στην «καπατσοσύνη» και στην

παραοικονομία. Το ίδιο όμως συμβαίνει και στον Ευρωπαϊκό Νότο στις νέες κινήσεις των από τα κάτω για την οργάνωση της ζωής τους και φυσικά εδώ η παραοικονομία είναι ένα παλαιό χαρακτηριστικό. Στην Ελλάδα της δεκαετίας του ’80, η παραοικονομία άγγιζε ή και ξεπερνούσε το 60% ενώ ακόμη και την περίοδο του εκσυγχρονισμού δεν κατόρθωσε να περιοριστεί έστω στα μισά. Αποτελεί δε μια πεπατημένη μέθοδο την οποία τα άτομα των νέων δικτύων χρησιμοποιούν για να υπάρξουν. Δεν θα μπορούσε να επινοηθεί κάτι άλλο για την επίτευξη των σκοπών τους. Άλλωστε, αυτό που θέλουν είναι να ξεφύγουν όσο γίνεται από το καθεστώς της οικονομίας. Για να κατανοήσουμε αυτή τη συμπεριφορά, θα φέρω ένα παράδειγμα όπου σε κάποια απομακρυσμένα χωριά της ελληνικής επικράτειας, τα οποία είχαν μια τοπική γεωργική οικονομία την εποχή του μεσοπολέμου, οι πολιτευτές που πήγαιναν να γυρέψουν ψήφους δεν έπαιρναν ούτε μία αν έκαναν το λάθος και έταζαν την οδική σύνδεση με τα αστικά κέντρα. Οι χωρικοί φοβόντουσαν τον «φόρο» και τον έλεγχο που τους έβγαζε από την κανονικότητά τους. Κατά έναν αντίστοιχο τρόπο, τα άτομα που δημιουργούν αυτή τη νέα κοινωνική κίνηση αναζητούν και προσπαθούν να δημιουργήσουν μια άλλη κανονικότητα, έναν άλλον χρόνο. Ξεπερνούν έτσι τους επικριτές της ανάπτυξης για τη διάσωση του πλανήτη αλλά και την ειλικρινή, κατά τα άλλα, θέση της αποανάπτυξης του Λατούς, αφού κανένα είδος κοινωνίας δεν μπορεί να βρει τη δικαιολόγησή του έξω από τον εαυτό του. Οι νέες σημασίες και τα νοήματα που εμπεριέχονται σε μια σημαντική και πολυεπίπεδη κοινωνική κίνηση της εποχής μας προαναγγέλλουν την αρχή ενός μετασχηματισμού της κοινωνίας, θέτοντας τα στοιχεία που θα ορίσουν τον εαυτό της.

Τα στοιχεία αυτά δεν είναι οικονομικά στοιχεία. Θα μπορούσαμε να τα τοποθετήσουμε εν συντομία ως εξής:

- Ανάδυση της συλλογικότητας «δίκτυο ατόμων» όπου το άτομο εκθέτει την πρότασή του σε έναν μικρό πρωτόλειο δημόσιο χώρο χωρίς απαραίτητα να έχει γεωγραφικό προσδιορισμό (παράδειγμα, οι διαδικτυακές κοινότητες).

- Το χειραφετημένο άτομο του 21ου αιώνα κατευθύνεται προς την αυτονομία του, όχι δημιουργώντας πολιτικό κόμμα ή κίνημα, αλλά θέτοντας σε κίνηση λειτουργίες που αφορούν καθημερινές δραστηριότητες των ανθρώπων.
- Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της κοινωνικής κίνησης είναι μια περιορισμένη οικονομία και η προσπάθεια για υποταγή της στις υπόλοιπες δραστηριότητες.
- Η συλλογικότητα των ατόμων προσπαθεί να δημιουργήσει τον δικό της χρόνο ελέγχοντας η ίδια τη χρονικότητα των δραστηριοτήτων της.
- Η αναζήτηση νέων νοημάτων για την εργασία και τη παραγωγή. Οι άνθρωποι προσπαθούν να τις ενσωματώσουν κατά κάποιον τρόπο στις υπόλοιπες δραστηριότητες. Οι άνθρωποι αναζητούν τον χώρο και τον χρόνο.

Δεν έχουμε να κάνουμε με ένα ολοκληρωμένο εναλλακτικό μοντέλο. Αυτό θα το δούμε μάλλον όταν θα έχει εφαρμοστεί και δεν γνωρίζουμε αν θα είναι ένα ή και κανένα μοντέλο. Μέχρι στιγμής γνωρίζουμε ότι έχουμε σπέρματα του δημόσιου χώρου που δεν είναι παρά η προϋπόθεση της ΑΜΕΣΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Το νέο πολιτικό κίνημα που θα εκφράσει την άνοδο του προτάγματος της ατομικής και συλλογικής αυτονομίας δεν είναι παρά το πράττειν αυτού του ίδιου του προτάγματος.

Εισήγηση στο workshop του Blockupy της Φρανκφούρτης «Degrowth- an anticapitalist perspective?» Βλ. Σχισμένος Αλέξανδρος – Ιωάννου Νίκος: «Μετά τον Καστοριάδη, Δρόμοι της Αυτονομίας στον 21ο αιώνα», Αθήνα 2014, εκδ. Εξάρχεια.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Τα Κοινά Απορρίμματα και η Κοινωνική Διαχείριση

Αποστόλης Στασινόπουλος

Η διαχείριση των απορριμμάτων επικεντρώνεται σήμερα σε μια ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων σε χωματερές και ΧΥΤΑ –που λειτουργούν ουσιαστικά σα χωματερές– στην επιμόλυνση αστικών απορριμμάτων από βιομηχανικά απόβλητα και στη συνειδητή διατήρηση των απορριμμάτων σε σύμμεικτη μορφή, τα οποία με τη σειρά τους οδηγούνται σε συγκεντρωτικές και υπερδιαστασιολογημένες σύνθετες εγκαταστάσεις επεξεργασίας. Οι συνέπειες είναι πολλαπλές και καταστροφικές: η χωρίς έλεγχο διάχυση επικίνδυνων αποβλήτων, οι επιπτώσεις της καύσης (αέρια, τοξική τέφρα κ.λπ.), η ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα, οι τεράστιοι χώροι ταφής, η μηδαμινή κομποστοποίηση και η ανεπαρκής ανάκτηση υλικών. Στο πλαίσιο αυτό προστίθενται και οι συνεχείς προσπάθειες για ιδιωτικοποιήσεις σε όλη τη κλίμακα της διαχείρισης, γεγονός που συνδέεται με τη δημοπράτηση τεσσάρων νέων εργοστασίων στην Αττική, δύο στη Φυλή, ενός στο Γραμματικό και ενός στην Κερατέα.

Αυτό που αντιμετωπίζουμε, εντοπίζεται στην εμπορευματοποίηση σε ό,τι μέχρι τώρα θεωρούνταν κοινό και στη συνεπακόλουθη υποβάθμιση φυσικών πόρων, μέχρι και την καταστροφή του εδάφους, του αέρα, του νερού. Στον πυρήνα της υφιστάμενης διαχείρισης βρίσκεται η λογική πως όλα κινούνται γύρω από την οικονομία επιβάλλοντας έναν αντίστοιχο πολιτισμό της οικονομίας της αγοράς με θεμέλιο την αέναη μεγέθυνση και σπατάλη του συνόλου του φυσικού πλούτου, κάτι από το οποίο το κράτος στη σημερινή του μορφή είναι απολύτως εξαρτημένο. Έχοντας ήδη μετατρέψει, εδώ και δεκαετίες, καθετί δημοσιοκρατικό σε δημόσια οικονομική επιχείρηση, η κρατική εξουσία προσπαθεί να παραδώσει σήμερα σε επιχειρηματικά και εργολαβικά λόμπι τη διαχείριση των παραπάνω επιχειρήσεων –εν προκειμένω των απορριμμάτων– πουλώντας τους χρήστες, δηλαδή

εμάς, στο ιδιωτικό κεφάλαιο, κραυγάζοντας ταυτόχρονα πως θα δώσει γη και ύδωρ, ενέργεια και σκουπίδια στην καταστροφική ανάπτυξη και τις κεφαλαιουχικές επενδύσεις.

Γινόμαστε διαρκώς μάρτυρες, μέσα από ένα πλήθος γεγονότων, της συντριπτικής υπεροχής της κερδοσκοπίας που αδηφάγα επιχειρεί να ιδιωτικοποιήσει το σύνολο των κοινών υπό το γυμνό πέπλο της ανάπτυξης. Η λογική των συγκεντρωτικών δομών επεξεργασίας, της καταστροφής του περιβάλλοντος, της μη ανάκτησης υλικών παραμένει, απλά επιζητάται να περάσει όπως κάθε κοινό αγαθό, μετά τη διαρκή αδυναμία και απογύμνωση του κρατικού μοντέλου διαχείρισης, σε ιδιωτικά συμφέροντα.

Αυτό που δεν πρέπει να μας διαφεύγει και πάνω στο οποίο πρέπει να σκεφτούμε, είναι η ίδια η ύπαρξη των απορριμμάτων ως κοινά και κοινά παραγόμενα αγαθά τα οποία είναι και αδύνατον να συνεχίσουμε να επιτρέπουμε να είναι διαχειριζόμενα από διαχωρισμένες από την κοινωνία εξουσίες καθώς αλλοιώνονται και παραμορφώνονται σε επικίνδυνο βαθμό από της δυνάμεις της αγοράς (και του κράτους που εξαρτάται από την αγορά) και να διεκδικήσουμε μέσα από το συλλογικό πολιτικό πράττειν το αναπαλλοτρίωτο των φυσικών κοινών αγαθών.

Οι κάθε λογής υλικοί, φυσικοί, κοινωνικοί και διανοητικοί πόροι, όπως για παράδειγμα τα απορρίμματα που συνθέτουν τον κοινωνικά παραγόμενο πλούτο, δεν καθίστανται κοινά παρά μόνο μέσα από την άμεση δράση και την αυτοθεσμιστική δραστηριότητα της κοινωνίας για τον σχεδιασμό, την οργάνωση και τη δημιουργία θεσμίσεων, που καθιστούν δυνατή την ίση πρόσβαση, το μοίρασμα και τη συμμετοχή στην παραγωγή του κοινού πλούτου.

Μέσα από τον αγώνα για την ανάδειξη των απορριμμάτων ως κοινών, μπορούμε να ξεπεράσουμε τη θολή και ψευδή διχοτόμηση μεταξύ κρατικού και ιδιωτικού, καθώς η οικειοποίηση των πόρων, εν προκειμένω των απορριμμάτων, για τη συγκρότηση κοινών περνά μέσα από την απόσπασή τους από πρότερα δικαιώματα ιδιωτικής ή κρατικής ιδιοκτησίας και, κυρίως μέσα από τη διακήρυξη του κοινόχρηστου, αναπαλλοτρίωτου και μη εμπορευματικού χαρακτήρα

τους. Η κοινωνική συμμετοχή και διαχείριση των πόρων ενάντια στην ιδιωτική ή κρατική ιδιοκτησία, η μείωση των διαστάσεων των υποδομών, η εγγύτητα, η ενεργή πολιτική πράξη για τη λήψη των αποφάσεων συνολικά γύρω από τη διαχείριση, η λογική του αυτοπεριορισμού και της απομεγέθυνσης σε μια προοπτική να πάψουμε να κυριαρχούμε τη φύση αλλά να ενταχθούμε στο περιβάλλον της, σκιαγραφούν τους όρους για μια διαφορετική διαχείριση των απορριμμάτων διαπνεόμενη από ένα ριζικά νέο προς το ισχύον φαντασιακό.

Η εναλλακτική πρόταση για την κοινωνική διαχείριση των απορριμμάτων, που αναδείχθηκε από κινηματικές διεργασίες, αποτελεί μια πραγματικά ριζοσπαστική θέση, συμμετέχοντας στον πυρήνα του διαλόγου αυτού, εγκολπώνοντας ακόμα και τους προαναφερθέντες όρους. Συνοπτικά, η πρόταση εστιάζει στις αρχές της **αποκέντρωσης**, της **μικρής κλίμακας**, της ιεράρχησης της διαχείρισης και επιζητά τη μέγιστη ανάκτηση υλικών και τη δραστική μείωση της ποσότητας των απορριμμάτων.

Μιλάμε δηλαδή για μια διαχείριση αποκεντρωμένη (σε επίπεδο δήμου ή διαχειριστικής ενότητας δήμων, με μικρής κλίμακας εγκαταστάσεις) και ολοκληρωμένη, δηλαδή βασιζόμενη στους τρεις άξονες: μείωση-πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση-κομποστοποίηση, έτσι ώστε μια πολύ μικρή –έως μηδενική– ποσότητα αδρανών απορριμμάτων να καταλήγει σε χώρο υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ).

Σε αυτό το σημείο όμως πρέπει να σταθούμε σε κάποια ζητήματα που αναδύονται από το περιβάλλον μέσα στο οποίο οικοδομείται η συγκεκριμένη πρόταση αλλά και από τα διακυβεύματα που θέτουν τα εκ των πραγμάτων όρια και αδιέξοδα της αυτοδιοίκησης. Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης ενσαρκώνει μια επέκταση της κρατικής διοίκησης σε τοπικό επίπεδο. Οι όροι και οι δομές του Καλλικράτη διέλυσαν ακόμα και τα τελευταία ψήγματα ή υπόνοιες αποκεντρωμένης αυτοδιοίκησης. Η άμεση εξάρτησή της από την κεντρική εξουσία την υποβιβάζει σε έναν θεσμό με επιτελικό ρόλο, σε υλοποιητή των κυρίαρχων αποφάσεων.

Πρόσφατα ακούσαμε την προσπάθεια του ΥΠΕΚΑ να αφαιρέσει αρμοδιότητες από την περιφέρεια για τη διαχείριση των απορριμμάτων. Όσοι κατάφεραν να εκλάβουν τον δημόσιο χώρο ως κοινό έδαφος προς κοινωνική αυτοθέσμιση, χωροθετώντας μια σφαίρα ανασκευής των όρων της κυριαρχίας, σφυρηλάτησαν δεσμούς που κατοχύρωναν τον χώρο ως ελεύθερο δημόσιο και κοινωνικό. Η δυνατότητα των κοινωνικών κινήσεων να διαπλάθουν σχέσεις κοινοτικής αυτονομίας με πολιτική έκφραση χωρίς να απευθύνονται στις κρατικές δομές, εγγράφεται σε ένα ρεύμα συνολικής αμφισβήτησης και συλλογικής δημιουργίας που εξυφαίνει νέους όρους συμβίωσης στην πόλη. Το πραγματικό επίδικο, που ίσως και για πρώτη φορά διατρέχει τον δημόσιο διάλογο και ανακύπτει από τα αδιέξοδα συμπλέγματα κρατικού-ιδιωτικού και τα όρια της αυτοδιοίκησης, εντοπίζεται στη συγκρότηση αιτημάτων, εκπορευόμενων από την κοινωνία, που αναζητούν τρόπους εφαρμογής μέσα από την κοινωνία.

Το ζήτημα της διαχείρισης των σκουπιδιών αποτελεί ένα έδαφος ανοιχτό και πορώδες και η επιδίωξη της συγκρότησης διευρυμένων δημόσιων χώρων μέσα και γύρω από τους οποίους θα συναρθρώνονται συνεταιριστικά εγχειρήματα κοινωνικής διαχείρισης των απορριμμάτων συνιστά ένα απολύτως ουσιαστικό και εφικτό διακύβευμα που μπορεί να ξεκινήσει από τώρα.

Η υλοποίηση της πρότασης ή μέρος αυτής, συνιστά ήδη μια καθημερινή πραγματικότητα, για πολλαπλές πρωτοβουλίες σε δήμους και γειτονιές, ενώ η διεύρυνσή της περνά μέσα από τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του δημόσιου και τον σχηματισμό τόπων αμεσοδημοκρατικής διαβούλευσης και πολιτικής πράξης.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Ποιοι και Γιατί Εχθρεύονται την Αυτοδιαχείριση;

Κώστας Χαριτάκης

Το εγχείρημα της αυτοδιαχειριζόμενης BIOME έχει βρεθεί αντιμέτωπο όχι μόνο με τους "φύσει" και "θέσει" εχθρούς της αυτοδιαχείρισης, τα αφεντικά και το κράτος, αλλά και με δυνάμεις της αριστεράς, κομμουνιστικές και αντικαπιταλιστικές, ακόμη και του αναρχικού κινήματος. Παρά τις διαφορές τους, οι δυνάμεις αυτές φαίνεται να συμφωνούν ως προς το ότι εντός του καπιταλισμού η αυτοδιαχείριση δεν μπορεί παρά να είναι ένα είδος «αυτοεκμετάλλευσης» των εργαζομένων, μια μορφή «συλλογικού κεφαλαιοκράτη». Και επομένως, όχι μόνο δεν έχει να προσφέρει τίποτα στην υπόθεση της κοινωνικής χειραφέτησης, αλλά, ακόμη χειρότερα, «απαλλάσσει» τον καπιταλισμό από την… υποχρέωσή του να βρίσκει δουλειά και να τρέφει όλους τους εργαζόμενους. Κατά μία άλλη παραλλαγή αυτών των απόψεων, αν και αναγνωρίζονται οι «καλές προθέσεις» τέτοιων εγχειρημάτων, είναι ωστόσο καταδικασμένα απλώς να διαχειρίζονται τη μιζέρια και να αναπαράγουν εντέλει τον καπιταλισμό όσο δε συμβαίνει μια «κεντρική» αλλαγή μέσω της κατάκτησης της κρατικής εξουσίας.

Στη συζήτηση αυτή, που πολλές φορές έχει πάρει διαστάσεις ανοιχτής πολεμικής και εχθρότητας απέναντι σε κάθε αυτοδιαχειριστική προσπάθεια, έχουν επιστρατευτεί τα βαρύτιμα θεωρητικά τσιτάτα από τις σκονισμένες βιβλιοθήκες, συνήθως, του μαρξισμού-λενινισμού, τα οποία αποδεικνύουν, «επιστημονικά» πάντα, τη μη επαναστατικότητα ή/και την ανοιχτή αντεπαναστατικότητα αυτών των προσπαθειών. Δύο είναι τα κύρια σημεία αυτής της επίθεσης: α) η αυτοδιαχείριση εκτρέπει τους εργαζόμενους από το κύριο έργο που θα πρέπει να έχει το «οργανωμένο εργατικό κίνημα» που είναι η διεκδίκηση αιτημάτων από το κράτος και τις κυβερνήσεις, και β) αρνείται, ή έστω υπονομεύει, την αναγκαιότητα του ρόλου του «κόμματος της

εργατικής τάξης» που αυτό και μόνο, με τον αγώνα του για την οργάνωση της τάξης και την κατάκτηση της εξουσίας, μπορεί να «απελευθερώσει» την κοινωνία.

Είναι φανερό, και μόνο από αυτή τη συνοπτική περιγραφή, ότι δεν πρόκειται απλά για κάποιες πολιτικο-θεωρητικές διαφορές αλλά για ένα ολόκληρο πολιτισμικό και κοσμοθεωρητικό ρήγμα που χωρίζει αυτές τις απόψεις από την πνοή και το πνεύμα των αυτοδιαχειριστικών εγχειρημάτων. Στην πραγματικότητα, και γι' αυτό έχει ενδιαφέρον, αυτή η αντιπαράθεση συμπυκνώνει με εξαιρετικά διαυγή τρόπο τη διαφορά ανάμεσα στον ηττημένο και ασθμαίνοντα μπροστά στις νέες πραγματικότητες κόσμο της ιδεολογίας και των κάθε είδους "-ισμών" (κλειστών αυτοαναφορικών συστημάτων), από τη μια, και του ζωντανού και ανοιχτού κόσμου της πράξης που παλεύει εδώ και τώρα για απεξάρτηση από τις κυρίαρχες σχέσεις και αυτοκαθορισμό, από την άλλη. Με άλλα λόγια, ανάμεσα σε μια εκ των άνωθεν παλιού τύπου κομματοκεντρική και κρατικά εστιασμένη πολιτική, και σε μια νέου τύπου πολιτική που αναδύεται από τα κάτω, από αγωνίες, διεργασίες και μάχες που αφορούν το «πώς να ζήσουμε» και όχι απλώς το «υπό ποιους θα ζήσουμε».

Φυσικά, η θεωρητική συζήτηση έχει την ιστορία της και η εξέτασή της έχει τη σημασία της, όμως σήμερα τα παλιά ερωτήματα τίθενται με νέους όρους και οι παλιές απαντήσεις, ανεπαρκείς όπως αποδείχθηκε και στον καιρό τους, δεν μπορούν να διεκδικούν την επάρκεια σήμερα… Είτε από τη σκοπιά των λεγόμενων «αντικειμενικών συνθηκών», είτε από τη σκοπιά των λεγόμενων «υποκειμενικών συνθηκών» (διαχωρισμός που, στο όνομα μάλιστα του υλισμού, έχει καταντήσει μεταφυσικός), όλες οι έννοιες των παραδοσιακών ιδεολογιών έχουν ρευστοποιηθεί, προσβεβλημένες από τη διπλή απώλεια και του «υποκειμένου» (εργατική τάξη, όπως την ξέραμε) και του «αντικειμένου» (καπιταλισμός, όπως τον ξέραμε). Βεβαίως και τα δύο εξακολουθούν να υπάρχουν, μόνο που δεν αντιστοιχούν πλέον ακριβώς οι λέξεις με τα πράγματα. Και δεν είναι μόνο οι κυρίαρχοι που ξανασχεδιάζουν τον χάρτη των εννοιών και των

συμβολισμών της δικής τους κυριαρχίας, αλλά και το ανταγωνιστικό αντικαπιταλιστικό κίνημα επαναπροσδιορίζει τις έννοιες και τα μέσα της χειραφέτησης με τη δική του πολύπλευρη πρακτική.

Η αυτοδιαχείριση, λοιπόν, ως ζωντανή τάση του σημερινού ("κάτω") κόσμου, δεν έχει ανάγκη να αντλήσει τα επαναστατικά διαπιστευτήριά της από τις ματαιωμένες σελίδες των Απάντων οποιουδήποτε μεγάλου διδασκάλου, ούτε από την ηρωικότητα των ανεκπλήρωτων προσπαθειών του παρελθόντος. Της αρκεί, θα έπρεπε να της αρκεί, το ότι καταφέρνει να εμπλέκει σήμερα, εδώ και τώρα, ένα πλήθος υποκειμένων σε ένα εν δυνάμει σχέδιο αναδιοργάνωσης της ζωής με όρους αυτονομίας, ισότητας και ελευθερίας. Ποια σελίδα τίνος στοχαστή, ποια αφήγηση ποιας εποχής, μπορεί να διεκδικεί ανώτερη ισχύ από την παλλόμενη συγχρονική πράξη της προσπάθειας για απαγκίστρωση από τον ετεροκαθορισμό και την ετερονομία, την κυριαρχία, την ανισότητα και την εκμετάλλευση, αυτών που υποτίθεται ότι αποτελούν για όλους τους επαναστάτες τον «περιούσιο λαό» της κοινωνικής απελευθέρωσης; Η «πράξις» αυτή δεν είναι αστόχαστη, εμπεριέχει και θεωρητικές καταβολές και ιστορικές εμπειρίες, αλλά δεν δημιουργεί κάποιου είδους «ιδεολογική ταυτότητα». Κι ίσως αυτό είναι που ξενίζει περισσότερο τους θεωρητικούς "καθοδηγητές", μαθημένοι καθώς είναι σε μια σκέψη πρωτίστως «ταυτοτική» που δομείται γύρω από το ερώτημα «πού κατατάσσεσαι» και όχι γύρω από το «τι είναι αυτό που κάνεις».

Αλλά αυτό που κάνουμε είναι «περισσότερο ένα μοντέλο μετάβασης, παρά ένα μοντέλο κοινωνίας, όπου χτίζουμε προοδευτικά τις πρακτικές και παίρνουμε αποφάσεις που μας απομακρύνουν από το σημείο εκκίνησής μας εντός του συστήματος, προς τον κόσμο στον οποίο θέλουμε να ζήσουμε» (Ενρίκ Ντουράν – συνέντευξη για τη συνεταιριστική πρωτοβουλία CIC της Καταλονίας, διαθέσιμη στο www.x-pressed.org). Οι παραδοσιακές ιδεολογίες εστίαζαν κυρίως στην περιγραφή των αρχών και των δομών της νέας κοινωνίας (εν είδει άρθρων πίστης στην ιδανική κοινωνία που κάποτε θα φτάσουμε), η μετάβαση ήταν αφημένη στον

«αυτόματο πιλότο» μιας κρατικά ελεγχόμενης και καθοδηγούμενης επαναστατικής διαδικασίας. Ο «νέος άνθρωπος» (η καθαρίστρια του «Κράτος και Επανάσταση» του Λένιν, που θα μπορούσε να αναλάβει τη διακυβέρνηση) θα προέβαλλε μετά από δοκιμασίες και πολύχρονη κοπιαστική εκπαίδευση από το κόμμα και το κράτος. Μέχρι τότε, ολόκληρη η ιεραρχία του καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας και της διεύθυνσης θα ήταν αναγκαία και αδιαμφισβήτητη. Τα εργοστασιακά συμβούλια και η αυτοδιαχείριση ήταν «αποδιοργάνωση», ο κρατικός σχεδιασμός και η μονοπρόσωπη διεύθυνση ήταν «οργάνωση». Ε, λοιπόν, αυτός ο «νέος άνθρωπος» δεν προέβαλε ποτέ τελικά, όπως όλοι ξέρουμε πια σήμερα, γιατί ακριβώς ενώ προσπάθησε να πάρει τα εργοστάσια και τη ζωή στα χέρια του, τελικά υπέκυψε στη διαπαιδαγωγητική λειτουργία του κόμματος και του κράτους.

Όπως φαίνεται από αυτή τη δραματική ιστορική εμπειρία, αλλά κυρίως από τη σύγχρονη ολοκληρωτική καπιταλιστική συνθήκη, το ερώτημα που έχουν να αντιμετωπίσουν θεωρητικά και πρακτικά, ή με μια θεωρητική πρακτική, τα κοινωνικά χειραφετικά κινήματα είναι «πώς μπορεί κανείς να καθιερώσει, στα διαλείμματα της υποτέλειας, τη νέα εποχή της ελευθερίας: όχι την εξέγερση των σκλάβων, αλλά την έλευση μίας νέας κοινωνικότητας μεταξύ ατόμων που ήδη έχουν, ο καθένας από μόνος του, αποτινάξει τα δουλοπρεπή πάθη που αναπαράγονται επ’ αόριστον από τον ρυθμό των ωρών εργασίας;» (Ζακ Ρανσιέρ – «The nights of labour: The workers’ dream in nineteenth century», παρατίθεται στο «Ο Σίσυφος και η Εργασία της Φαντασίας», Stevphen Shukaitis, https://www.rebelnet.gr). Κάτι τέτοιο απαιτεί τη δημιουργία «υλικών βάσεων» για την απεξάρτηση της ζωής μας από το κεφάλαιο και το κράτος. Αν θέλουμε να κινηθούμε από το επίπεδο της προπαγάνδας και των ακαδημαϊκών-πολιτικών μαθημάτων στο επίπεδο της ζωής, πρέπει να βρούμε ή να δημιουργήσουμε εδάφη όπου μπορούμε να ριζώσουμε και να αναπτυχθούμε με τα δικά μας ανεξάρτητα μέσα. Πρέπει να μπορούμε να δημιουργούμε λύσεις από εμάς και για εμάς, και όχι απλά να ζητάμε λύσεις από το κεφάλαιο και το κράτος διαιωνίζοντας την εξάρτησή μας από τις αλυσίδες της εκμετάλλευσης και της κυριαρχίας. Η

αυτοδιαχείριση μπορεί να μας παρέχει τα μέσα για την επιβίωσή μας με αξιοπρέπεια και ελευθερία, δημιουργώντας ταυτόχρονα εκείνα τα δίκτυα αλληλεγγύης και οριζόντιας αμεσοδημοκρατικής διασύνδεσης που θα αποτελέσουν το πραγματικό έδαφος κοινωνικής χειραφετικής κίνησης και δημιουργίας των δικών μας κοινών.

Όπως το θέτει και πάλι ο Ρανσιέρ, «η απουσία του αφεντικού από την ώρα και τον χώρο της παραγωγικής εργασίας μετατρέπει αυτή την εκμεταλλευόμενη εργασία σε κάτι περισσότερο: όχι απλώς μια συμφωνία που υπόσχεται στο αφεντικό μία καλύτερη απόδοση σε αντάλλαγμα της ελευθερίας της κίνησης των εργατών αλλά τη διαμόρφωση ενός τύπου κίνησης των εργατών που ανήκει σε διαφορετική ιστορία από αυτή των αφεντικών». Ακριβώς αυτό: η δημιουργία της δικής μας ιστορίας. Ή με άλλα λόγια, η δική μας αυτοεκπαίδευση …στο να μην είμαστε εργάτες. Να μην είμαστε απλώς ο άλλος πόλος του κεφαλαίου, έτοιμοι να πεθάνουμε από ασφυξία μόλις κοπεί ο δεσμός μας (ή μάλλον τα δεσμά) μαζί του. Στην παραδοσιακή ιδεολογία και εργατική πολιτική υπάρχουν μόνο αφεντικά και εργάτες. Γι’ αυτό και τους εργάτες που επιλέγουν την αυτοδιαχείριση δεν μπορούν να τους κατατάξουν παρά μόνο ως καινούργια αφεντικά. Δεν υπάρχει χώρος για να κινηθούν οι εργάτες πέρα από αυτή τη σχέση, καταργώντας έτσι και τον εαυτό τους ως επιβεβαίωση του κεφαλαίου. Αυτόν τον δρόμο πασχίζει να διασχίσει, με τεράστιες δυσκολίες και πλήθος αντιφάσεων, η αυτοδιαχείριση. Και αυτό είναι που πάνω απ’ όλα δεν συγχωρούν οι εχθροί της…

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Στρατόπεδα Συγκέντρωσης

Μεταναστών: συναισθηματισμός και κατάσταση εξαίρεσης

Αποστόλης Στασινόπουλος

Οι μετανάστες στα στρατόπεδα συγκέντρωσης βρίσκονται σε έναν άνομο χώρο χωρίς δικαιώματα και καμία νομική πρόβλεψη, δεν είναι πολίτες, παρά ανήκουν σε αυτό που το ρωμαϊκό δίκαιο ονόμαζε γυμνή ζωή. Η κατάσταση εξαίρεσης ως μέρος της σύγχρονης κυβερνησιμότητας μέσω των διαταγμάτων, των έκτακτων θεσμίσεων, και της αναστολής των νόμων επεκτείνεται σε κάθε πτυχή της ζωής, περιβάλλοντας ολόκληρο τον βίο, με σκοπό να ορίσει τη ζωή που είναι άξια να βιωθεί καθιστώντας την υπό διαπραγμάτευση. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν είναι καθόλου τυχαίο πως έχει ανοίξει η συζήτηση για την παραχώρηση των στρατοπέδων συγκέντρωσης σε ιδιώτες, επιζητώντας η φύλαξη, η κράτηση και ο έλεγχος να εισέλθει στον ανταγωνισμό κόστους-οφέλους. Η επέκταση του νομικού του νοήματος με βάση το κυβερνητικό πρόγραμμα «θέτις», όπου στην Αμυγδαλέζα οδηγήθηκαν τοξικοεξαρτημένοι απλά και μόνο για να καταγραφούν, αποτελεί μια προσπάθεια διεύρυνσης του χαρακτήρα του αποκλεισμού. Η επιδίωξη του κράτους να τους διατηρεί σε ένα νομικό κενό και σε μια αόριστη κράτηση φανερώνει με τον πιο έκδηλο τρόπο την προσπάθειά του να καταστήσει αόριστη όχι μόνο την περίοδο της κράτησης αλλά και την ίδια τη φύση του εγκλεισμού.

Μπορούμε σε αυτό το σημείο να βρούμε δύο αναλογίες με αυτό το καθεστώς. Αρχικά, το στρατιωτικό διάταγμα που εξέδωσε ο Μπους στις 13/11/2001 και έδινε τη δυνατότητα της επ’ αόριστον κράτησης μη Αμερικανών πολιτών, υπόπτων για τρομοκρατία. Εδώ συναντάμε τη ριζική άρση της νομικής υπόστασης του ατόμου, καθώς, όπως έλεγε η Τζούντιθ Μπάτλερ, αυτό το ον δεν είναι ούτε αιχμάλωτος, ούτε κατηγορούμενος παρά απλά κρατούμενος σε μια κατάσταση που εκφεύγει από κάθε νομικό έλεγχο. Η δεύτερη αναλογία εντοπίζεται στη νομική κατάσταση των Εβραίων στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, οι οποίοι, μαζί με την υπηκοότητα,

έχαναν και κάθε νομική ταυτότητα. Οι ναζί τούς οδηγούσαν στα στρατόπεδα αφού πρώτα τους είχαν απεθνικοποιήσει διαγράφοντας από πάνω τους κάθε νομική ιδιότητα. Η ειδική σχέση που δημιουργείται μεταξύ του διαχωρισμού ανθρώπου και πολίτη όπως διατυπώθηκε και στο πρώτο γαλλικό σύνταγμα, έδωσε τη δυνατότητα στην εξουσία να αποφαίνεται επί της έννοιας του πολίτη και να την ορίζει. Η παροχή ιθαγένειας σε όποιον το επιθυμεί, σκιαγραφεί ένα ουσιαστικό διακύβευμα για τα κινήματα καθώς η έλλειψη αυτής της νομικής ταυτότητας διαλύει κάθε άλλη ιδιότητα του ανθρώπινου υποκειμένου το οποίο έτσι διολισθαίνει στη σφαίρα του μη ανθρώπου. Όταν τα δικαιώματα του ανθρώπου δεν είναι και δικαιώματα του πολίτη τότε η ζωή καθίσταται φονεύσιμη. Η Χάνα Άρεντ υποστηρίζει πως η αντίληψη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η οποία θεμελιώνεται πάνω στην υποτιθέμενη ύπαρξη ενός καθεαυτό ανθρώπινου όντος, καταρρέει αμέσως μόλις εκείνοι που την επαγγέλλονταν βρουν μπροστά τους ανθρώπους οι οποίοι έχασαν κάθε άλλη ιδιότητα και ειδική σχέση, εκτός από το καθαρό ιδεολογικό σχήμα ότι είναι άνθρωποι. Εκεί πρέπει να αναζητήσουμε και τη σύγχρονη απάθεια γύρω από τα φονεύσιμα σώματα των μεταναστών.

Ζούμε την πλήρη κατάρρευση των αξιών εκείνων που συνοδεύουν και επακολουθούν την παρακμή των ανθρωπιστικών ιδεών και της δημοκρατίας και ζούμε τον εφιάλτη της κατανάλωσης, της ιδιώτευσης και της αποσύνθεσης της κοινωνίας. Η δυστοπική αυτή περιπλάνηση διαμορφώνει ένα περιβάλλον όπου ο σύγχρονος άνθρωπος αδυνατεί πλέον να κανοναρχήσει αξίες και οδηγείται στη πλήρη εξατομίκευση, εν απουσίαν όμως ατόμου. Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης έχουν ήδη παγιωθεί σε πρότυπο κοινωνικής οργάνωσης σε μια κοινωνία διαρκούς ελέγχου, επεκτείνοντας έτσι τα ηλεκτροφόρα σύρματά τους. Σε αυτό το πλαίσιο, κάθε ουμανιστικός λόγος συντρίβεται καθώς η σχετικοποίηση των αξιών, η διάλυση κάθε συλλογικής σημασίας και η στροφή στον γενικευμένο κομφορμισμό και την ιδιωτικότητα έχουν δημιουργήσει έναν κοινωνικοϊστορικό τύπο ανθρώπου ματαιωμένο, απαθή και μονήρη, ληστάρχικό με κάθε θεσμό και σημασία, περίκλειστο στην καταναλωτική του ατομικότητα. Κάθε προσπάθεια

να ενσκήψουμε στο ζήτημα και να το ανοίξουμε στην κοινωνία μέσα από τη λογική της ευαισθησίας θα βουλιάζει στο κενό καθώς θα επικαλείται έναν θολό ανθρωπισμό ο οποίος έχει προ πολλού συντριβεί, εφόσον για πρώτη φορά στην ιστορία η κοινωνία δεν έχει τίποτε να σκεφτεί και τίποτε να πει για τον εαυτό της, για αυτό που είναι και για αυτό που θέλει, για το τι αξίζει για αυτήν και τι δεν αξίζει – κατ' αρχάς, για το αν θέλει τον εαυτό της ως κοινωνία και σαν ποια κοινωνία, όπως υποστήριζε και ο Καστοριάδης. Ο κρατικός μηχανισμός έχει μετατρέψει σήμερα τη δημοκρατία από κοινοβουλευτική σε κυβερνητική με άξονα τα διατάγματα, τους εξουσιοδοτικούς νόμους και την αναστολή του δικαίου με πρόφαση τη διατήρηση της συνταγματικής τάξης ως βασικές συνιστώσες του σύγχρονου καθεστώτος εξαίρεσης. Το φαντασιακό της εξουσίας σήμερα κινείται στη διεύρυνση του χαρακτήρα της εξαίρεσης, ξεκινώντας από το μεταναστευτικό και τους τρομονόμους, επεκτείνοντας όμως συνεπακόλουθα το δίχτυ του αποκλεισμού σε περισσότερα κοινωνικά κομμάτια, όπως τους τοξικοεξαρτημένους, τους μη ετεροκανονικούς, τους μη παραγωγικούς και ενδεχομένως τους οφειλέτες του δημοσίου, δείχνοντας επίσης ότι η λογική των στρατοπέδων συγκέντρωσης είναι μια διαρκής ρύθμιση που εμπεριέχει εν δυνάμει το σύνολο της κοινωνίας. Η πολιτική των κινημάτων θα πρέπει να διαπνέεται από μια νέα διάσταση της έννοιας της αλληλεγγύης που δεν θα βασίζεται στη συναισθηματική απομόνωση και την ιδεολογική αυταρέσκεια προσπαθώντας να εκβιάσει πολιτικά υποκείμενα εκεί που δεν υπάρχουν, αλλά θα πρέπει να ριχτεί σε μια μάχη *με* τους μετανάστες που θα προϋποθέτει την ανοικτότητα του νοήματος και την κοινωνική απεύθυνση, με τη διάθεση να αναδείξει πως η κατάσταση εξαίρεσης και το στρατόπεδο συγκέντρωσης αποτελούν ένα πλέγμα ελέγχου και επιτήρησης που συνεχώς διευρύνεται και μπορεί να αγκαλιάσει τον καθένα. Αυτό που μας ενώνει με τους μετανάστες, και σε αυτό πρέπει να επενδύσει η σύγχρονη αλληλεγγύη, είναι η στέρηση της ελευθερίας και η κατάσταση εξαίρεσης, η οποία εντάσσεται σε μια ενιαία ατζέντα της εξουσίας από τις Σκουριές και τους fast track νόμους, τα νομοθετικά διατάγματα τύπου ΕΡΤ μέχρι τα στρατόπεδα και τις

φυλακές τύπου Γ. Το εύρος και η πολλαπλότητα της κοινωνικής έκφρασης είναι ικανές να σηματοδοτήσουν τις διαδρομές και τις απολήξεις αυτής της αναμέτρησης.

Η νομιμοποίηση αποτελεί ένα επίδικο για εμάς, καθώς είναι ικανή να αποδιοργανώσει τη συνολική τακτική του "εκτός νόμου" που προτάσσει η κυριαρχία και να δώσει πολλαπλές νίκες. Δεν πρέπει όμως να απομονωθούμε σε μια απονενοημένη πολιτική αιτημάτων τη στιγμή που το κράτος έχει διακόψει κάθε δίαυλο επικοινωνίας. Το ευρωπαϊκό έδαφος στο οποίο γεννήθηκαν, ανδρώθηκαν και αργοσβήνουν σήμερα οι μεγάλες αφηγήσεις στέκεται έκθαμβο απέναντι σε ένα πλήθος μη πολιτών που διαμένουν μόνιμα, και που ούτε μπορούν, ούτε θέλουν να πολιτογραφηθούν ή να επαναπατριστούν. Η ρωγμή που εμφανίζει αυτό το σπάσιμο των διακρίσεων μεταξύ ανθρώπου και πολίτη, γέννησης και εθνικότητας σημειοδοτεί την ουσιαστικότερη ρήξη με το έθνος-κράτος. Η διάλυση της ιθαγένειας που φέρει εντός του ο μετανάστης και η συνακόλουθη προς αυτό συντριβή της σχέσης ζωής και εξουσίας διανοίγει πεδία δράσης και διαλόγου για τη συγκρότηση διαφορετικών πολιτικών θεσμίσεων. Η κατάρρευση όλων των παραδοσιακών ορισμών και αφηγήσεων σύμφωνα με τα παραπάνω, μας προτρέπει να αναζητήσουμε τα διάκενα των καθιερωμένων μορφών πολιτικής συγκρότησης και να δώσουμε εκεί μάχες με τους μετανάστες για τη διαμόρφωση επιμέρους δικαιωμάτων στη βάση του μη αποκλεισμού, όπως και για την ενεργοποίηση αυτόνομων τόπων συνομιλίας και σύμπραξης των κινημάτων με στόχο την ανασύνταξη της ζωής, πέρα από κάθε βεβαιότητα με όρους ρητής αυτοθέσμισης. Πιο συγκεκριμένα, είναι αναγκαία μια κοινωνική, ανοιχτή, με κινηματικά χαρακτηριστικά δραστηριοποίηση χωρίς ιδεολογικές περιφράξεις και κλειστές ταυτότητες που θα στοχεύει στον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του πολίτη μέσα από τα νεότατα κοινωνικά κέντρα και τους χώρους αυτοοργάνωσης που προβάλλουν έναν νέο τρόπο πολιτικής ύπαρξης με άμεση και διευρυμένη συμμετοχή δημιουργώντας ένα ανοιχτό πεδίο κοινωνικών διεργασιών χωρίς αποκλεισμούς. Αυτή η μάχη περνάει μέσα από τη διεκδίκηση του δημόσιου χώρου, με συνέπεια το κλείσιμο των στρατοπέδων και η

πλήρης επανανθρωποποίηση των μεταναστών να διαβαίνει μέσα από την απόσπαση και αυτοθέσμιση του δημόσιου χώρου.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Το Φέργκιουσον συνέβη και συμβαίνει μέχρι να μην ξανασυμβεί

Αλέξανδρος Σχισμένος

Ένας εμφύλιος χαμηλής έντασης διαδραματίζεται στις μητροπόλεις και τις γειτονιές των Ηνωμένων Πολιτειών. Η κοινωνική κλίμακα έχει γίνει χασμώδης και ζώνες τριτοκοσμικής διαβίωσης επιβάλλονται από την πολιτική στρατηγική του νεοφιλελεύθερου κορπορατισμού και τις οικονομικές διαπλοκές του αμερικάνικου κράτους, τόσο με το μέτωπο των πολυεθνικών και των ιδιωτικών τραπεζών (ανάμεσα στις οποίες και η Κεντρική Τράπεζα), όσο και με το πιο συγκεντρωμένο Στρατιωτικό- Βιομηχανικό σύμπλεγμα, που ακόμη χαράσσει και ορίζει την εξωτερική πολιτική και διπλωματία σε επιλεγμένους τομείς, όπως είναι η Μέση Ανατολή. Η παρολίγον δημοσιονομική χρεοκοπία (από την κρίση του 2008 αλλά και το περσινό fiscal cliff) αποφεύχθηκε εσχάτως δίχως την ελάχιστη παραχώρηση του μεγάλου κεφαλαίου ή της κατεστημένης εξουσίας προς τον λαό. Αντιθέτως, το περιβόητο Obamacare απέτυχε στον διακηρυγμένο στόχο του, δηλαδή να προσφέρει καθολική υγειονομική κάλυψη, ιδίως στα φτωχότερα λαϊκά στρώματα, ενώ η θεσμική πολιτική εξουσία σιγά σιγά επανέρχεται στους Ρεπουμπλικάνους, μαζί με την πλειοψηφία στα σώματα του Κογκρέσου. Δεν χρειάζεται να αναφερθούμε στις τρικυμίες της εξωτερικής πολιτικής του Στέητ Ντιπάρτμεντ που πάντοτε μεταφράζονται σε ναυάγια χωρών και συντρίμμια

κοινωνιών στο εξωτερικό. Τα ναυάγια και τα συντρίμμια βρίσκονται πλέον ορατά σε κάθε πόλη των ΗΠΑ, ο τρίτος κόσμος έχει εγκατασταθεί για τα καλά στο εσωτερικό και εικόνες παιδιών να πεθαίνουν από έλλειψη νερού(!) πολλαπλασιάζονται στις άλλοτε κραταιές βιομηχανικές παραγκουπόλεις. Το Ντιτρόιτ είναι πια μια αμερικάνικη Κινσάσα, με συνεχείς διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος, ελλείψεις φαρμάκων, τροφίμων και νερού, ερημωμένες γειτονιές, διευρυμένη ανομία και επανεμφανιζόμενες επιδημίες. Η Νέα Ορλεάνη δεν ξεθάφτηκε ποτέ από τη λάσπη της Κατρίνα.

Και ενώ η βιομηχανική ραχοκοκαλιά του αμερικάνικου καπιταλισμού εξαρθρώνεται, με την υποδομή να μεταφέρεται σε πιο σύμφορες χώρες σκλάβων, δίχως τους πολιτικούς και πρακτικούς περιορισμούς του αμερικανοδυτικού φαντασιακού και τις επενδύσεις να επενδύονται σε νέες μορφές τεχνογνωσίας και στο χρηματοπιστωτικό καζίνο. Τα χτυπήματα ανοίγουν ρωγμές στην αμερικάνικη κοινωνία, εκεί ακριβώς που έχουν πρόχειρα επιχωματωθεί τα ρέματα που η ίδια η εξουσία είχε βαθιά σκάψει στο παρελθόν με πολιτικές χειραγώγησης και κοινωνικού διαχωρισμού. Στα ρέματα αυτά ποτέ δεν έπαψε να κυλάει νερό. Και τώρα που βγήκαν ξανά στην επιφάνεια, ο ρατσισμός χτύπησε ξανά στο Φέργκιουσον και αλλού, και χτύπησε δολοφονικά με την πλέον θεσμική του μορφή. Με το όπλο του μπάτσου και την απόφαση, όχι του δικαστή, αλλά των ενόρκων, το ρατσιστικό έγκλημα που έχει ποτίσει την αμερικάνικη πολιτική αιώνες πριν την ίδρυση των ΗΠΑ και για αιώνες μετά, εμφανίστηκε πάλι στην κεντρική σκηνή. Τα σώματα ενόρκων που απελευθέρωσαν τους δολοφόνους όχι μία αλλά τρεις φορές αποτελούταν “κατά τύχη” αποκλειστικά από λευκούς. Τα θύματα ήταν μαύροι. Τις αθωώσεις των μπάτσων ακολούθησαν τεράστιες διαδηλώσεις παντού. Ακολούθησαν νέες αθωώσεις και δολοφονίες αστυνομικών από ανθρώπους του γκέτο. Οι τελευταίοι αυτοδικάστηκαν, καθώς αυτοκτόνησαν ή παραδόθηκαν, όμως δεν αθωώθηκαν. Στην Αμερική του προέδρου Ομπάμα, το προπατορικό αμάρτημα παραμένει το ίδιο. Είναι το μαύρο δέρμα.

«America was built on racism», λέει ο στίχος και η Ιστορία παρέχει άπλετες αποδείξεις για να τον στηρίξει. Από τα στίφη των ανθρώπων που επιβίωσαν από το απάνθρωπο ταξίδι από την Αφρική για να πεθάνουν απάνθρωπα στις φυτείες της ανατολικής ακτής, από τα πλήθη των ιθαγενών που υπέστησαν τη γενοκτονία που καλύπτεται από σιωπή, η οικονομική και πολιτική επέκταση των Ηνωμένων Πολιτειών έχει χρησιμοποιήσει τον ρατσισμό σαν κατεξοχήν πολιτικό εργαλείο ανερυθρίαστα. Εξαρχής ο ρατσισμός και η ιδεολογία που τον συντροφεύει υπήρξαν πολιτικό εργαλείο και πολιτικός σχεδιασμός της πλουτοκρατικής ευρωπαϊκής ολιγαρχίας που αποικιοκράτησε την Βόρεια Αμερική. Ο Χάουαρντ Ζιν επισημαίνει σαφώς πως οι ρατσιστικές πολιτικές εφαρμόστηκαν άνωθεν και μάλιστα σχεδιάστηκαν προσεκτικά για να ανατρέψουν τον υπαρκτό κίνδυνο μίας συμμαχίας των φτωχών λευκών, των μαύρων σκλάβων και των αυτοχθόνων ενάντια στη μηχανή του φιλελεύθερου (καταρχάς γαιοκτητικού και εμπορικού) καπιταλισμού που είχε αρχίσει να αλέθει την πλούσια Γη. Προκαλεί εντύπωση σε εμάς, που έχουμε συνηθίσει τον αμερικάνικο ρατσισμό, όπως και την προτεσταντική ηθική της εργασίας, τον άλλο πυλώνα, σαν οργανικά στοιχεία του αμερικάνικου φαντασιακού, το γεγονός ότι αυτός ο ρατσισμός δεν ξεπήδησε από τις σκοτεινές προκαταλήψεις της αποικιακής κοινωνίας, όπως η προτεσταντική ηθική, που είχε κοινωνικές ρίζες, αλλά επιβλήθηκε άνωθεν, με διατάγματα και νόμους, από την καθεστηκυία ελίτ. Την ίδια ελίτ που καθυστέρησε ένα διήμερο τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (η αρχική ημερομηνία ήταν για τις 2 όχι τις 4 Ιουλίου, σύμφωνα με τον Τζον Άνταμς) προκειμένου να αφαιρεθεί από το κείμενο η παράγραφος της κατάργησης της δουλείας, που είχε εισαγάγει ο Τζέφερσον, ο ίδιος ιδιοκτήτης σκλάβων, την οποία όμως δεν κατόρθωσε να υποστηρίξει επαρκώς. Οι απόγονοι αυτής της ελίτ φρόντισαν να επιβάλουν, μετά την επίσημη κατάργηση της δουλείας το 1865 με τη λήξη του εμφυλίου ξανά τον αποκλεισμό των μαύρων από τη δημόσια ζωή. Και το κόμμα που εναντιώθηκε στον Λίνκολν, το Δημοκρατικό κόμμα, που στις αρχές του 1920 παρολίγον να στηρίξει μέλος της Κου Κλουξ Κλαν για πρόεδρο, είναι το κόμμα που έβγαλε τον μαύρο πρόεδρο Ομπάμα, προκειμένου να

προστατευθούν τα συμφέροντα της ελίτ και να κουκουλωθούν οι ρατσιστικοί διαχωρισμοί που δεν έπαψαν ποτέ να είναι κοινωνική πραγματικότητα στους δρόμους και τις γειτονιές και στρατηγικός σχεδιασμός σε γραφεία πίσω από κλειστές πόρτες. Είναι πλέον γνωστό το σχέδιο Con-Intel-Op του FBI που ευθύνεται για τη διάσπαση των Μαύρων Πανθήρων, δεκάδες πολιτικές δολοφονίες και την εισροή ναρκωτικών στις γειτονιές μέχρι την οριστική τους γκετοποίηση. Αποτέλεσε χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα του επίσημου κράτους (παρότι μυστικό) ακριβώς τη στιγμή που ο Κένεντι ανέβαινε στην εξουσία με αέρα παρόμοιο του Ομπάμα.

Το ρατσιστικό έγκλημα ανέβηκε κατά 65% επί προεδρίας Ομπάμα. Το ρατσιστικό έγκλημα απέναντι στους μαύρους, την πιο ολιγομελή από τις μεγάλες κοινότητες στη σημερινή Αμερική, σαφώς πιο ολιγομελή από τους Λατίνους και τους λευκούς. Αποτελεί την άλλη όψη της διακριτικής ενοχής που μοιάζει να διαχέεται και να εκτονώνεται σε μύρια όσα κανάλια του αμερικάνικου πολιτισμού, από την υιοθέτηση του "μαύρου" lifestyle στις μεσοαστικές συνοικίες, μέχρι την εισαγωγή ενός μαύρου Captain America στα κόμικς. Την ίδια στιγμή, τα κανάλια της γνώσης στενεύουν, τα στερεότυπα ανθούν, οι ακροδεξιές οργανώσεις βάσης αυξάνονται και τα σώματα ενόρκων αποφασίζουν να κάνουν σαφές έναν βαθύ, φυλετικού τύπου, διαχωρισμό ανάμεσα στο πραγματικά έγκυρο πολιτικό σώμα και αυτούς που το υφίστανται. Ο διαχωρισμός δεν έπαψε ποτέ, ούτε όταν οι ψήφοι των μαύρων συνοικιών ακυρώνονταν για να εκλεγεί ο Μπους, ούτε όταν το νέο κύμα της blaxploitation (της σημειωτικής εκμετάλλευσης της στερεοτυπικής εικόνας του μαύρου) ντύθηκε πολιτική περιβολή στο πρόσωπο του Μπαράκ.

Οι βαθιές δομές του αμερικάνικου κράτους ένιωσαν απενοχοποιημένες μετά την εκλογή του μαύρου προέδρου απέναντι στη μαύρη κοινότητα. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλαπλασιάστηκαν εκ δεξιών οι καταγγελίες για «αντίστροφο ρατσισμό», για διακρίσεις απέναντι στη λευκή ολιγαρχία. Φυσικά, οι λευκοί υφίστανται διακρίσεις, από τις λευκές ελίτ, διακρίσεις εκμετάλλευσης, πολιτικού μονοπωλίου, και σκληρής κρατικής

βίας, όπως κάθε πληθυσμός παγκοσμίως. Όμως το να είσαι μαύρος στην Αμερική ακόμη συνοδεύεται από αόρατες αλυσίδες.

Όπως δείχνει ο Ζιν, στην «Ιστορία του Λαού των Ηνωμένων Πολιτειών», το ρατσιστικό φαντασιακό επιβλήθηκε άνωθεν σε έναν φτωχό θρησκόληπτο λευκό πληθυσμό, για να τον κρατήσουν πειθήνιο και να εκμηδενίσουν τις τάσεις φυγής προς την ελεύθερη Δύση. Αυτές οι πολιτικές δεν βρήκαν κατευθείαν πρόσφορο έδαφος, καθώς όσοι λευκοί δεν ήταν πλούσιοι, ουσιαστικά ζούσαν μία παρόμοια, αν και όχι θεσμοθετημένη, δουλεία. Εντυπώθηκαν όμως με τον Νόμο και τη Βία, όπως με καυτό σίδερο εντυπώνονταν οι τίτλοι ιδιοκτησίας. Εξίσου η εξόντωση των αυτοχθόνων υπήρξε πολιτική του κράτους, με επιλεγμένες μετακινήσεις και αποικισμούς.

Σήμερα στην Αμερική, τα φλας και η λαμπρή πρόσοψη δεν φτάνουν για να συγκαλύψουν την κοινωνική εξαθλίωση και τον κρατικό ρατσισμό, που έχει διαποτίσει τόσα χρόνια σαν δηλητήριο την εκπαίδευση και το φαντασιακό της πολύχρωμης και θρυμματισμένης αμερικάνικης κοινωνίας. Όμως στους δρόμους, απέναντι στο ρατσιστικό κράτος, τα πλήθη που διαδήλωσαν και ξεσηκώθηκαν δεν ήταν ομοιογενή και μονόχρωμα. Ήταν πανανθρώπινα, από άτομα από κάθε κουλτούρα και τόπο, που συνδέονταν με πολύχρωμα λόγια αλληλεγγύης. Το κοινό όλων αυτών ήταν πως βρέθηκαν ενάντια στο κράτος, αποκλεισμένοι από την εξουσία, υποκείμενοι στους σχεδιασμούς των ελίτ. Αυτή η κοινωνία που εξεγέρθηκε μόνο στις αξίες που βρίσκονται στον αντίποδα της κρατικής διαχωριστικής στρατηγικής. Το ριζοσπαστικό, ελευθεριακό φαντασιακό της αμερικάνικης κοινωνίας, με την τόσο πλούσια παράδοση αγώνων, είναι αυτό που αναδύθηκε στους δρόμους και τις πλατείες. Αυτό δεν μπορεί να εκπροσωπηθεί από κανέναν Ομπάμα, και το πραγματικό χάσμα, ανάμεσα στην κοινωνία και το κράτος, δεν μπορεί να γεφυρωθεί παρά μόνο με την ανάδυση του κοινωνικού αυτεξούσιου και την κατάργηση της ολιγαρχίας.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Χρόνης Μίσσιος: «Καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς»

Δανάη Κασίμη

«Καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς» …και δεν πρόλαβες να χάσεις την ιδεολογία σου!

Ο Χρόνης Μίσσιος δεν χρειάζεται συστάσεις. Το βιβλίο του «…καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς» έσπασε τα ταμεία και προκάλεσε πονοκέφαλο στον εκδότη του Βαγγέλη Τρικεριώτη (εκδόσεις Γράμματα), ο οποίος πριν προλάβει κάθε φορά να συνεννοηθεί με τον τυπογράφο για επανεκτύπωση, είχε ήδη βομβαρδιστεί με δεκάδες παραγγελίες.

Πρόκειται για ένα λογοτεχνικό αριστούργημα, που γράφτηκε με αίμα, όπως πιθανότατα θα παραδεχόταν και ο Νίτσε. Η αξία του αποδίδεται στην εντυπωσιακή ικανότητα του συγγραφέα να περιγράφει τα βιώματά του αποτυπώνοντας τα συναισθήματα και την καθημερινή βάσανο των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης και της δικτατορίας, στην εξορία και στις φυλακές. Βέβαια, όταν αναφέρομαι στη βάσανο, δεν εννοώ αποκλειστικά τα σωματικά βασανιστήρια που υπέστησαν οι άνθρωποι αυτοί αλλά κυρίως την ψυχική τους εξουθένωση. Και πάλι να διευκρινίσω ότι δεν εστίασα τόσο στη στενοχώρια και την κατάθλιψη λόγω του εγκλεισμού, της καταβαράθρωσης της αξιοπρέπειάς τους και την οπισθοχώρηση πολλών συντρόφων τους αλλά στην ιδεολογική και πολιτική κρίση που βίωσαν οι αγωνιστές.

Από τη Μακρόνησο μέχρι τις φυλακές Αβέρωφ, από την Κέρκυρα έως τον Κορυδαλλό και τα κρατητήρια στη Μπουμπουλίνας, η κατάρρευση των ιδεολογιών και η απομυθοποίηση των αξιών που πρέσβευε το τότε κομμουνιστικό κόμμα, αποτέλεσαν το μέγιστο βασανιστήριο: «*…από ελεύθεροι άνθρωποι, από επαναστάτες,*

μετατρεπόμασταν μέσα από το σύμπλεγμα πειθαρχία-κόμμα σε ιδιόμορφα θρησκευόμενα άτομα». Η τελευταία αυτή φράση του Χρόνη είναι χαρακτηριστική του αισθήματος της προδοσίας του κόμματος, το οποίο εκπροσωπούσε στις ψυχές των αγωνιστών τον μοναδικό δρόμο για την κατάκτηση της ίδιας της ζωής, το μονοπάτι προς την ελευθερία και την αξιοπρέπεια, τον «ναό» των δικαιωμάτων και των υπέρτατων ανθρωπίνων αξιών, την ελπίδα για έναν άλλο κόσμο.

Όλα αυτά, άρχισαν να φαντάζουν σαν ουτοπία, σαν μία μάταιη προσδοκία, η οποία μετατρεπόταν σε φάντασμα στα όνειρά τους. Το νόημα της επανάστασης χανόταν καθημερινά στη δίνη του μυαλού τους και οι ιδέες τους μετατρέπονταν σε αετούς πληγωμένους από τα βέλη μιας αμείλικτης δηλητηριώδους πολιτικής καθοδήγησης: «*Καταλαβαίνεις πως όλο το πρόβλημα ήταν πώς θα δικαιολογεί την ύπαρξή της η καθοδήγηση, το παιχνίδι της υποταγής φτιαγμένο από πάνω ως κάτω, όλο δημοκρατία και ανθρωπιά*». Ένα μαύρο σύννεφο επισκίαζε την επαναστατική τους δύναμη και το αίσθημα της προδοσίας ρούφηξε κάθε σταγόνα αισιοδοξίας.

Ήταν, σύμφωνα με τον συγγραφέα, σα να τους πήραν την ταυτότητά τους, σα να μην υπήρχε πια λόγος να συνεχίσουν να αγωνίζονται. Για ποιον και γιατί υπομένουν με τέτοιο σθένος να τους εξευτελίζουν τα καθεστωτικά ανθρωποειδή; «*…εκείνο που με πειράζει είναι ότι μας άφησαν χωρίς ιδεολογία …όχι τα βασανιστήρια*». Συνειδητοποίησαν ότι είναι αστείο να περιμένεις υποστήριξη από τα στελέχη ενός κόμματος που κάθονται στην καρέκλα τους γαντζωμένα και τα οποία απαιτούν τη διεκπεραίωση της αντίστασης σύμφωνα με τις δικές τους εντολές και τη θυσία των «συντρόφων» τους με στόχο την κοινωνική απελευθέρωση.

Είχαν το θράσος να ορίζουν με ποιον τρόπο θα πρέπει κανείς να αγωνίζεται. Είχαν διατυπώσει τον «θεϊκό» κώδικα δεοντολογίας για τις ζωές των άλλων και είχαν την αξίωση να αναπαράγουν οι

καθοδηγούμενοι-«σύντροφοι» επί λέξει την πολιτική τους πλατφόρμα και να γίνονται όταν χρειάζεται ακόμη και οσιομάρτυρες, θυσιάζοντας στο όνομα του θεού-κόμματος, την ίδια τους τη ζωή. Το κορμί των αγωνιστών ανήκει στο κόμμα, το οποίο «ξέρει» και έχει προβλέψει για όλα: «*Μια ζωή η φόρμα μας ένοιαζε …και βέβαια τελικά καταφέρναμε να υποτάσσουμε τις σκέψεις μας στις λεκτικές διατυπώσεις, δηλαδή αντί οι λέξεις να υπηρετούν τη σκέψη μας, οι σκέψεις μας υπηρετούσαν τις λέξεις…*»
Ποιος έχει το δικαίωμα να πουλάει πολιτική με τις ζωές των άλλων; «*Η μέρα είναι ωραία, ένας όμορφος ζεστός ήλιος, εγώ όμως είμαι απελπισμένος… Η γραμμή να μην αυτοκτονούμε δεν μπορεί να είναι πάντα σωστή και για όλες τις περιπτώσεις. Ποιος ξέρει τι φάτσα θα είχα, ξαφνικά οι μπάτσοι με πιάνουν αγκαζέ, αυτοί σίγουρα συμφωνούν με τη γραμμή του κόμματος*». Ποιος είναι τόσο ειδικός στα κοινωνικά και πολιτικά θέματα που θα πρέπει εμείς να υποτάσσουμε το είναι μας στο «οργανωμένο» του σχέδιο; Ο δρόμος για την αναζήτηση της ελευθερίας και της ευτυχίας είναι μακρύς
και κακοτράχαλος. Μπορεί κανείς εύκολα να τσακιστεί στο διάβα του και πολλές φορές η ματαιότητα παρουσιάζεται ως η σκοτεινή μάγισσα που απεικονίζει την πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που όμως δεν έχουμε καθορίσει εμείς… ο στόχος μας είναι να γίνουμε πρωταγωνιστές μέσα σ' αυτή ώστε να είμαστε υπεύθυνοι για την ιστορία μας… Είναι ένας δρόμος που αν δεν τον διασχίσουμε οι ίδιοι, δεν θα μπορέσει κανείς να το κάνει για εμάς. Δεν χωράει αντιπροσώπευση σε μια τέτοια πορεία!

Αυτή είναι η ουσία του συγκλονιστικού αυτού έργου. Ο καθηλωτικός τρόπος γραφής του Χρόνη Μίσσιου απέδειξε ότι η λογοτεχνία είναι το αποτελεσματικότερο μέσο έκφρασης των συναισθημάτων και πολιτικής ανάλυσης. Κανένα δοκίμιο με ξύλινη γλώσσα δεν κατάφερε προσωπικά να με προβληματίσει πιο πολύ από αυτό το βιβλίο. Το πρόβλημα δεν είναι η πολιτική που ασκήθηκε από το κομμουνιστικό κόμμα. Δεν θα άξιζε τον κόπο να ασχοληθεί κανείς με κάτι το οποίο διαψεύστηκε από την ίδια την ιστορία, είναι όμως ένα δυνατό μάθημα. Όχι απλά ένα πολιτικό μάθημα

αλλά ένα μάθημα ζωής, που συμβάλλει στην αναθεώρηση και στον αναστοχασμό των ίδιων των εννοιών.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Podemos: Ανάμεσα στην «αριστερή ηγεμονία» και την «έφοδο» των κινημάτων στους θεσμούς

Θοδωρής Καρυώτης

Από τις αρχές του 2014, το Podemos εμφανίστηκε στην Ισπανία ως μια νέα πολιτική δύναμη που απειλεί να αποσταθεροποιήσει το μεταπολιτευτικό σύστημα δικομματικής εναλλαγής στην εξουσία. Με την ευρεία στήριξη των νέων, των λαϊκών στρωμάτων και των κοινωνικών κινημάτων και με επίκεντρο τη χαρισματική ηγεσία του νεαρού καθηγητή πολιτικών επιστημών Pablo Iglesias, το νέο κόμμα έχει βλέψεις στην εξουσία και ευαγγελίζεται την ανατροπή της νεοφιλελεύθερης συναίνεσης των τελευταίων δεκαετιών. Όπως και ο ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα, το Podemos επιδιώκει να καταλάβει το κενό που δημιουργεί η εξάντληση της σοσιαλδημοκρατίας, προωθώντας την αναδιανομή του πλούτου υπέρ των μεσαίων και χαμηλών στρωμάτων, βάζοντας φρένο στη διάλυση του κράτους πρόνοιας και προωθώντας την επανεκκίνηση της εθνικής οικονομίας απέναντι στην επίθεση του διεθνούς κεφαλαίου.

Ας προσπεράσουμε την εύκολη *a priori* κριτική που λέει «είναι αυτονόητο λοιπόν ότι το Podemos (ή ο ΣΥΡΙΖΑ ή προσθέστε εδώ το κόμμα της [δυσ]αρεσκείας σας) δεν αποτελεί σχέδιο χειραφέτησης

των από τα κάτω με όρους κοινωνικής αυτοδιάθεσης, αλλά απόπειρα ανασυγκρότησης της κυριαρχίας»· ας εξετάσουμε αντίθετα αυτό το κόμμα ως προϊόν των πολιτικών εξελίξεων και ιδιαίτερα των κοινωνικών κινητοποιήσεων των τελευταίων χρόνων στην Ισπανία.

Η κινηματική έκρηξη του 2011

Το κίνημα των *«indignados»*, με αφετηρία τις πλατείες τον Μάιο του 2011, αποτέλεσε για την ισπανική κοινωνία το «ξύπνημα» από δεκαετίες μεταδημοκρατικής αποπολιτικοποίησης. Οι πρωταγωνιστές του κινήματος των πλατειών ήταν κυρίως νέοι καταδικασμένοι στην ανεργία και την επισφάλεια, οι οποίοι συσπειρώθηκαν γύρω από την απόρριψη του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος και την απαίτηση για πραγματική δημοκρατία. Ωστόσο, όπως σε κάθε μαζικό λαϊκό κίνημα, πίσω από τα κεντρικά συνθήματα των *indignados* κρυβόταν ένα εύρος από προσεγγίσεις και αιτήματα: Από την απόρριψη του κράτους ως ρυθμιστή και διαμεσολαβητή της κοινωνικής ζωής έως την υπεράσπιση του κράτους ως μηχανισμό αναδιανομής του πλούτου και ως ανάχωμα στην καπιταλιστική ανομία· από το φαντασιακό της αποανάπτυξης, της αυτοδιαχείρισης και της οικοδόμησης των κοινών μέχρι το αίτημα για επανεκκίνηση της καπιταλιστικής οικονομίας με σκοπό την απορρόφηση των εκατομμυρίων ανέργων. Το βασικό αίτημα και συνεκτικό στοιχείο του κινήματος (στο οποίο ταυτίζονται με το παγκόσμιο κύμα κινητοποιήσεων των τελευταίων χρόνων) ήταν η πολιτική ισότητα, η κατάργηση του χάσματος ανάμεσα σε κυβερνώντες και κυβερνώμενους. Η έλλειψη ιδεολογικών «αποσκευών» και η απουσία οργανωμένων πολιτικών ομάδων στο εσωτερικό τους, επέτρεψε στους *indignados* να συνεχίσουν να υπάρχουν ως συμπαγές κίνημα χωρίς να αισθάνονται την ανάγκη να λύσουν τις εσωτερικές τους αντιφάσεις ή να πάρουν ξεκάθαρες ιδεολογικές θέσεις. Κατάφεραν έτσι να αλλάξουν ριζοσπαστικά το πολιτικό σκηνικό αλλά και το περιεχόμενο του δημοσίου διαλόγου στην Ισπανία.

Παρά τη μαζική κινητοποίηση, οι επόμενοι μήνες έφεραν αφενός την επιδείνωση της πολιτικής και οικονομικής κατάστασης και

αφετέρου μια αυτοδύναμη κυβέρνηση του δεξιού Partido Popular με το 44% της ψήφου. Ακολούθησε μια σκοτεινή εποχή, με εντατικοποίηση της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης και ακραία καταστολή, με αποκορύφωμα τον «Νόμο Φίμωτρο» («Ley Mordaza»), ένα πρωτοφανές κατασταλτικό νομοσχέδιο, το οποίο ποινικοποιεί τις μορφές διαμαρτυρίας που ανέπτυξαν αυτά τα νέα κινήματα και στοχοποιεί συγκεκριμένες οργανώσεις.

Η εμφάνιση του Podemos και η «έφοδος στους θεσμούς»

Οι συζητήσεις για τη συμμετοχή των *indignados* και του ευρύτερου ανταγωνιστικού κινήματος στις εκλογές –αυτό που αργότερα θα ονόμαζαν «έφοδο στους θεσμούς» («asalto a las instituciones»)– προϋπάρχουν της εμφάνισης του Podemos. Το βασικό κίνητρο για την επιλογή της εκλογικής οδού είναι ότι πρόκειται για ένα κίνημα που αισθάνεται ότι αντικατοπτρίζει την κοινωνική πλειοψηφία, αλλά δέχεται αλλεπάλληλες ήττες επειδή σε επίπεδο πολιτικής αντιπροσώπευσης βρίσκεται στη μειοψηφία. Η επιθυμία για θεσμοποίηση του αγώνα καταδεικνύει φυσικά την αδυναμία των κινημάτων να συγκροτηθούν ως πολιτικό υποκείμενο έξω από το στενό πλαίσιο της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Από την άλλη, είναι ενδεικτική επίσης της απόρριψης του περιθωριακού ρόλου που επιφυλάσσει το πολιτικό σύστημα στα κινήματα βάσης και της αισιοδοξίας ότι η κεντρική πολιτική σκηνή μπορεί να «αποικιστεί» με τις αξίες και τις μεθόδους των τελευταίων. Ταυτόχρονα, οι indignados απορρίπτουν την παραδοσιακή αριστερά, το λεξιλόγιο, τις συνταγές και την οργάνωσή της (στο πρόσωπο της Ενωμένης Αριστεράς [Izquierda Unida], της συμμαχίας που μεταπολιτευτικά συγκεντρώνει τις δυνάμεις της κοινοβουλευτικής αριστεράς) και επιδιώκουν τη δημιουργία ενός νέου πολιτικού φορέα.

Το Podemos αναπτύχθηκε σε ένα κλίμα όπου το πολιτικό σύστημα και οι δορυφόροι του –κόμματα, συνδικάτα, μέσα ενημέρωσης– ήταν πλήρως απαξιωμένα και νέοι τρόποι οργάνωσης και πάλης έρχονταν στο προσκήνιο. Ξεχωριστό παράδειγμα αποτελούν οι «παλίρροιες» («mareas»), οριζόντιες κλαδικές ή θεματικές συνομαδώσεις που, οργανωμένες συνελευσιακά και παρακάμπτοντας

τα γραφειοκρατικά συνδικάτα, εξαπέλυσαν σημαντικές και νικηφόρες μάχες ενάντια στη νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση: η «λευκή παλίρροια» και η «πράσινη παλίρροια» ενάντια στην διάλυση τη δημόσιας υγείας και παιδείας αντίστοιχα, η «γαλάζια παλίρροια» ενάντια στην ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης, η «πορτοκαλί παλίρροια» ενάντια στις περικοπές στα προγράμματα πρόνοιας, κ.ο.κ.

Ανάμεσα σε μια αμείλικτη δεξιά και μια σαστισμένη αριστερά, το Podemos υπήρξε το μόνο κόμμα που κατάφερε να μιλήσει τη γλώσσα αυτών των νέων μορφών οργάνωσης και να παρουσιαστεί σαν σύνθεση και πολιτική έκφραση των αγώνων ενάντια στην εξαφάνιση των λαϊκών κεκτημένων. Αποτέλεσε αρχικά δημιούργημα μιας παρέας νέων αλλά έμπειρων ακαδημαϊκών του πανεπιστημίου Complutense της Μαδρίτης, οι οποίοι είχαν ήδη αποκτήσει κάποια δημοσιότητα μέσω της εβδομαδιαίας τηλεοπτικής εκπομπής που παρουσιάζουν, της «La Tuerka». Μετά το θρίαμβό τους στις ευρωεκλογές του Μαΐου 2014, ο ριζοσπαστικός λόγος τους και η επιμονή τους στην «ήπια» αντιπροσώπευση (συμμετοχικές διαδικασίες, κυκλικότητα, ανακλητότητα, κτλ) συναρμόζουν με τις ανησυχίες της νέας γενιάς αγωνιστών· έτσι ένα μεγάλο κομμάτι των *indignados* πείθεται ότι αυτό είναι το κόμμα με το οποίο θα κάνουν «έφοδο στους θεσμούς»· σε τέτοιο βαθμό που οι «κύκλοι» του Podemos, οι τοπικές ανοιχτές συνελεύσεις που αποτελούν τη «βάση» του κόμματος, αντικαθιστούν τις εναπομένουσες συνελεύσεις των *indignados* σε πολλές ισπανικές πόλεις. Υπάρχουν βεβαίως και φωνές που κριτικάρουν τη διάχυση του κινήματος μέσα στον νέο πολιτικό φορέα, αλλά ο γενικευμένος ενθουσιασμός τις αφήνει στο περιθώριο.

Στη βάση του ανερχόμενου νέου κόμματος, λοιπόν, συναντούμε μια συμμαχία ανάμεσα στα νέα κινήματα των κοινών, της συμμετοχής και της αυτοδιαχείρισης, με τα κινήματα που υπερασπίζονται τα δημόσια αγαθά και το κράτος πρόνοιας. Δεν υπάρχει καμία αντίφαση στη συμμαχία αυτή: όσο κι αν είναι σημαντικό να διακρίνουμε τη διαφορά ανάμεσα σε κοινό και δημόσιο, άλλο τόσο σημαντικό είναι να δούμε τα δημόσια αγαθά ως κοινά του

παρελθόντος, προϊόντα κοινωνικών αγώνων που βρίσκονται υπό κρατική «επιτήρηση», τα οποία οφείλουμε να προστατεύσουμε από το αδηφάγο ιδιωτικό κεφάλαιο.

Ηγεμονία και αριστερή στρατηγική

Η ομάδα ακαδημαϊκών που –άτυπα αρχικά– βρίσκεται στην ηγεσία του Podemos, ανταποκρινόμενη στο κάλεσμα του Ernesto Laclau και της Chantal Mouffe για έναν «αριστερό λαϊκισμό», έχει αναπτύξει μια αναλυτικότατη επικοινωνιακή στρατηγική. Στα πλαίσια της ανάπτυξης μιας νέο-γκραμσιανής «αριστερής ηγεμονίας», εισάγει στη ρητορική της έννοιες παραδοσιακά συνδεδεμένες με τη δεξιά, όπως η «κοινή λογική» ή η «εθνική κυριαρχία», απευθύνεται στο συναίσθημα των ψηφοφόρων με νέα σύμβολα και ιδέες, δηλώνει ότι το κόμμα «δεν ανήκει ούτε στην αριστερά ούτε στη δεξιά» και εγκαταλείπει τη μαρξιστική ταξική ανάλυση υπέρ μιας απλούστερης διχοτομίας ανάμεσα στον «λαό» και την «κάστα». Με τον τρόπο αυτό, επιχειρεί να απευθυνθεί σε μεγάλα κομμάτια των ψηφοφόρων που μοιράζονται την «αγανάκτηση» με το πολιτικό σύστημα αλλά δεν κινητοποιούνται από την παραδοσιακή αριστερή ρητορική, και έτσι να εδραιώσει τη νέα ηγεμονία που θα φέρει το Podemos στην εξουσία.

Στην καρδιά αυτού του πολιτικού εγχειρήματος, λοιπόν, υπάρχει μια ένταση ανάμεσα αφενός στη βάση του κόμματος, ριζωμένη σε συγκεκριμένους και καθημερινούς κοινωνικούς αγώνες, γαλουχημένη στη συμμετοχική λήψη αποφάσεων και στην αυτοοργάνωση, και αφετέρου στην ηγετική ομάδα, η οποία, έχοντας εκπονήσει ένα συγκροτημένο ηγεμονικό σχέδιο, ενδιαφέρεται κυρίως να απευθυνθεί στην κοινωνική πλειοψηφία, συναρθρώνοντας ένα ευρύ φάσμα αγώνων, αιτημάτων και ταυτοτήτων με ορίζοντα την κατάκτηση της εξουσίας. Εντούτοις, το δίλημμα που αντιμετωπίζει το Podemos υποβόσκει στην καθημερινή πράξη οποιουδήποτε πολιτικού εγχειρήματος, κοινοβουλευτικού ή μη: αφενός η ανάγκη διεύρυνσης της κοινωνικής απεύθυνσης και στήριξης, αποβλέποντας στη δημιουργία ενός φορέα με δυνατότητα ουσιαστικής πολιτικής επιρροής, αφετέρου η διατήρηση των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, αξιών, στοχεύσεων και

οργανωτικών μορφών που δίνουν στο εγχείρημα τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του.

Για την ηγετική ομάδα του, το Podemos αποτελεί φυσική συνέχεια και ταυτόχρονα «ωρίμανση» του κινήματος των πλατειών. Υπό αυτή την οπτική, τα κοινωνικά κινήματα, μολονότι είναι σημαντικά στον βαθμό που δημιουργούν μια νέα συνειδητοποίηση και καταδεικνύουν τη σήψη του υπάρχοντος συστήματος, δεν παύουν να αποτελούν μια μικρή –μολονότι συνειδητοποιημένη και δραστήρια– μειοψηφία της ισπανικής κοινωνίας. Το ζητούμενο όμως είναι η σύνδεση με τις ανησυχίες και τις προσδοκίες του «μέσου πολίτη» –της κοινωνικής πλειοψηφίας.

Είναι προφανές ότι ως εκλογική –και μετέπειτα ως κυβερνητική– στρατηγική, η σύνδεση με την «κοινωνική πλειοψηφία» μπορεί να αποδώσει καρπούς –και πιθανότατα να οδηγήσει στις πρώτες μη νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις της Ευρώπης σε Ελλάδα και Ισπανία. Ωστόσο, τα φαντασιακά νοήματα, οι προσδοκίες, οι αξίες της «κοινωνικής πλειοψηφίας» δεν έχουν ουδέτερο πρόσημο – αντίθετα είναι προϊόντα αιώνων καπιταλιστικής ηγεμονίας. Μια πιθανή απομάκρυνση του Podemos από τη δεξαμενή νέων νοημάτων, αξιών, οργανωτικών μορφών και πολιτικών προταγμάτων που είναι τα αυτόνομα κοινωνικά κινήματα βάσης, μπορεί εύκολα να φυλακίσει το νέο κόμμα στον στενό ορίζοντα της «λαϊκής σωτηρίας» από τη φιλελεύθερη επέλαση –ή σύμφωνα με το λεξιλόγιο του Podemos, τη «διάσωση των πολιτών» («rescate ciudadano»). Κινδυνεύει έτσι η φιλόδοξη νέα αριστερά να περιοριστεί στον άχαρο ρόλο του διαχειριστή ενός βάρβαρου κοινωνικού συστήματος, δέσμια –εκούσια ή ακούσια– των ατομιστικών υλικών προσδοκιών της μεσαίας τάξης, επαναλαμβάνοντας έτσι την άδοξη πορεία της σοσιαλδημοκρατίας.

Η αντίφαση στην καρδιά του εγχειρήματος

Η ένταση ανάμεσα στο λαϊκιστικό ηγεμονικό σχέδιο της ηγεσίας και στην ριζοσπαστική, οριζόντια και συμμετοχική κατεύθυνση της βάσης έγινε εμφανής στο ιδρυτικό συνέδριο του κόμματος, τον Οκτώβριο του 2014. Η οργανωτική πρόταση με τίτλο «Sumando

Podemos» («Μαζί Μπορούμε») συγκέντρωσε τις αγωνίες της βάσης: Συλλογική ηγεσία, ενισχυμένος ρόλος για τους «κύκλους», τακτικά συνέδρια, διαφάνεια και συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, εναλλαγή και ανακλητότητα στις θέσεις ευθύνης. Ωστόσο, η οργανωτική πρόταση που υπερψηφίστηκε ήταν αυτή που κατέθεσε η ομάδα του Pablo Iglesias, με τίτλο «Claro que Podemos» («Φυσικά Μπορούμε») η οποία θεσπίζει τη θέση του γενικού γραμματέα, επιτρέπει στον ηγέτη να επιλέγει αυτούς που τον πλαισιώνουν, υποβιβάζει τον ρόλο του συνεδρίου και των «κύκλων» και προκρίνει τις συγκεντρωτικές δομές στο όνομα της «αποτελεσματικότητας». Ο Iglesias έφτασε ακόμα να εκβιάσει ότι αν δεν εγκριθεί η πρότασή του, θα αποσυρθεί από το κόμμα. Η οργανωτική αυτή πρόταση προκάλεσε μεγάλη αντίδραση ανάμεσα στους περίπου 16.000 παρόντες λόγω των συγκεντρωτικών χαρακτηριστικών της, αλλά εγκρίθηκε με το 80% των ψήφων. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ότι η ψηφοφορία ήταν ανοιχτή σε οποιονδήποτε είχε πρόσβαση στο διαδίκτυο, με μια απλή ψηφιακή «εγγραφή» στη σελίδα του κόμματος.

Το σφάλμα του Pablo Iglesias και των στελεχών που τον πλαισιώνουν δεν έγκειται στην εκπόνηση του ηγεμονικού σχεδίου και την υιοθέτηση μιας λαϊκιστικής ρητορικής. Άλλωστε, κάθε πετυχημένο πολιτικό εγχείρημα έχει στο κέντρο του μια διαδικασία «μετάφρασης» των βασικών ιδεών και αξιών του σε όρους που θα επιτρέψουν τη συμμετοχή του στο δημόσιο διάλογο. Ειδάλλως διακυβεύεται η ίδια η δυνατότητά του να επηρεάσει την κοινή γνώμη και οδηγείται σε περιθωριοποίηση, μια κατάσταση τόσο συχνή στον αριστερό και τον ελευθεριακό χώρο, που πλέον θεωρείται δεδομένη – ακόμα και επιθυμητή, αφού υπό μια συγκεκριμένη οπτική, η κοινωνική απομόνωση μιας πολιτικής ομάδας αποτελεί απλά «επιβράβευση» της επαναστατικότητάς της.

Αντίθετα, το σφάλμα της ηγετικής ομάδας του Podemos είναι ότι μέσω της επιβολής του δικού της οργανωτικού σχεδίου, απενεργοποιεί αυτήν ακριβώς τη διαλεκτική που ανέδειξε το Podemos ως ελπιδοφόρα πολιτική δύναμη και κλείνει τις διόδους μέσω των οποίων η οργανωμένη κοινωνία μπορεί να επηρεάσει τη

μελλοντική εξέλιξη του εγχειρήματος. Θεωρεί την κατάκτηση της κεντρικής εξουσίας ως εκ των ων ουκ άνευ της πολιτικής δραστηριότητας και υπάγει τη δράση των κινημάτων στη δυναμική των εκλογών, των μέσων ενημέρωσης και της κεντρικής πολιτικής σκηνής.

Και τώρα, τι;

Πιθανότατα το Podemos δεν θα είναι το κόμμα-κίνημα που πολλοί περίμεναν στις απαρχές του. Μετά το συνέδριο του Οκτώβρη, το κόμμα έχει συγκροτηθεί ως «εκλογική μηχανή» διαρθρωμένη –με σημαντικές ποιοτικές διαφορές– κατ' ομοίωση του κρατικού μηχανισμού του οποίου τα ηνία θέλει να αναλάβει. Είναι πιθανό η στρατηγική αυτή να καταφέρει να εκσφενδονίσει το κόμμα στην εξουσία, όπου θα έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει μια σημαντική ρωγμή στην ηγεμονία του νεοφιλελευθερισμού και της αντιδραστικής δεξιάς στην Ισπανία και την Ευρώπη. Προς το παρόν όμως, η διαδικασία οικοδόμησης ενός κόμματος αυθεντικής «λαϊκής εξουσίας», στηριγμένου σε διαδικασίες βάσης και στην άμεση δημοκρατία –αν δεχτούμε βεβαίως ότι η άμεση δημοκρατία μπορεί να ευδοκιμήσει στο ασφυκτικά στενό πλαίσιο της κοινοβουλευτικής πολιτικής– ανακόπηκε πρώιμα με το ιδρυτικό συνέδριο.

Είναι σημαντικό τα ισπανικά κοινωνικά κινήματα να διατηρήσουν την αυτονομία τους και να μην διαχυθούν μέσα στο ηγεμονικό σχέδιο του Iglesias. Από μια πιθανή κυβέρνηση του Podemos μπορούν να περιμένουν μια ανατροπή των συσχετισμών δύναμης, που θα τους δώσει μια ανάσα και θα ανακόψει την αμείλικτη καταστολή που δέχονται αυτήν τη στιγμή. Πιθανότατα θα βρουν επίσης έναν αποφασισμένο σύμμαχο τόσο στην οικοδόμηση των κοινών όσο και στην υπεράσπιση του δημοσίου και του κράτους πρόνοιας –αν και είναι εξίσου πιθανό να χρειαστεί να διαδραματίσουν τον ρόλο της μόνης ουσιαστικής αντιπολίτευσης, όταν η κυβέρνηση θα αρχίσει τους αναπόφευκτους συμβιβασμούς με την οικονομική εξουσία. Παρ' όλες τις εσωτερικές κριτικές και την αναπόφευκτη «υποχώρηση» σε κάποιες από τις πιο ριζοσπαστικές του θέσεις, το Podemos έχει καταφέρει να

κινητοποιήσει μεγάλα κομμάτια της ισπανικής κοινωνίας που παραδοσιακά απείχαν από τις εκλογές και να τραβήξει προς τα αριστερά ένα μέρος του συντηρητικού εκλογικού σώματος. Μένει να διαπιστώσουμε εάν, στον έναν χρόνο που το χωρίζει από τις γενικές εκλογές, θα καταφέρει να δημιουργήσει μια μακρόπνοη εσωτερική δυναμική που να ευνοεί τη δημοκρατία και τη συμμετοχή ή θα θυσιάσει τις αξίες αυτές για χάρη της βραχυπρόθεσμης εκλογικής αποτελεσματικότητας.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17